

SKOVEN

6-7/05
JUNI-JULI

UDGIVET AF DANSK SKOVFORENING

VALTRA

POWER PARTNER

Valtra's traktorer og skovmaskiner passer på miljøet og de danske skove

Valmet 830

Valmet 911

Valtra XM-serie

Skovens mange opgaver kræver materiel, man kan stole på.

Med disse alsidige skovmaskiner og skovtraktorer er du godt rustet til at klare opgaverne.

Valtra er Nordens mest solgte traktor.

Valtra skovtraktor

3679 Rehm reklame & Markering

Valtra Danmark A/S

Ambolten 22, 6000 Kolding

Tlf 7634 3200

Fax 7634 3201

www.valtra.dk

- en virksomhed med ISO 9001 kvalitetscertifikat og ISO 14001 miljøcertifikat.

**Skovens Dag
Med hår og tænder** 274
278

Der var næsten 70 arrangementer på Skovens Dag med mange tilfredse deltagere. (Fotos fra Pandebjerg og Dyrehaven). I anledning af dagen er der udgivet et hæfte til børn om skovens pattedyr.

**Fra traditionel skov til
naturskov** 282

Refsnæslund på Røsnæs har været en traditionel plantage. Den bliver nu en blanding af løv og nål, naturlig tilgroning og græsningsskov.

**Stormfaldet i Sverige og
marked
Oparbejdning i fuld gang** 288
290

Stormfaldet oparbejdes i hastig takt. Ved udgangen af juni har alene Södra klarer 14 mio. m³. Priserne er faldet i Sydsverige, men i Nordsverige er priserne steget i juni. Der ligger træ overalt i skovene, og tømmer lægges på vandlager.

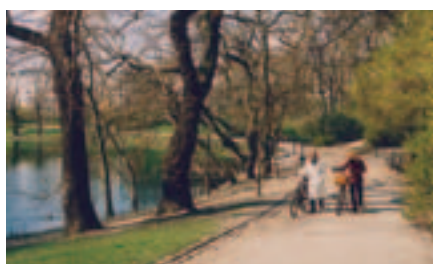
Skoven lige nu – linden 294

Om lindens anvendelse, bast, tegnekul, bitter og at snitte en brummer.

**Investering i nordisk industri 298
Birken til debat 302**

Verdens største papirproducent, Stora Enso, vil ikke mere lave større investeringer i Norden. Afkastet er bedre i Sydamerika og Asien med hurtigere tilvækst og lavere omkostninger. Ny produktionsmetode giver bedre muligheder for at bruge birk til papirfremstilling.

**Parker forebygger sygdomme 310
Grøn helse i 150 år 314**

Grønne områder giver mindre stress. Derfor udformes parker så de gavner sundhed mest muligt. I 150 år har man planlagt boliger og hospitaler så de giver oplevelser af grønt miljø.

Superwood på banen 280

Man kan igen få træ imprægneret med miljøvenlig metode.

**200 året for
fredskovsforordningen 296**

Udstilling, foredrag og ekskursioner i år.

Kontorhus i træ 304

Europas højeste kontorhus i træ bygges nu i Finland.

Lidt forstlige erindringer 306

Skovrider Jørn de Simony fortæller om dyrkning af bøg og ær, plukhugst-drift og nobilis på en række godser på Øerne.

Skovrydning i Amazonas 309

Skovrydningen er stigende – hvert år ryddes et areal svarende til Jylland.

Betalingsvilje for certificering 316

Undersøgelse viser hvad folk vil betale for toilet-papir og skærebrætter lavet af certificeret træ.

Kort nyt

Spiselige insekter	312
Biomasse i Give	313
Luftfoto af stormramte skove	313
750 teltpladser	318
Klimastatistik april	319

Skovens Dag på Refsnæsland, se side 276 og side 282.

Skoven. Juni-juli 2005. 37. årgang.
ISSN 0106-8539.

Udkommer 11 gange om året, omkring d. 20.-25. i hver måned, bortset fra juli. Abonnenter på Skoven modtager desuden nyhedsbrevet Skoven-nyt ca. 2-3 gange om måneden.

Udgiver: Dansk Skovforening,
Amalievej 20, 1875 Frederiksberg C,
tlf. 33 24 42 66, fax 33 24 02 42.
Postgiro 9 00 19 64.
E-mail: info@skovforeningen.dk
Hjemmeside: www.skovforeningen.dk

Redaktion: Søren Fodgaard, ansvh.
Liselotte Nissen, annoncer og
abonnementer.
E-mail: sf@skovforeningen.dk, hhv.
lln@skovforeningen.dk

Direkte indvalg:
Tlf. 33 78 52 16 (Søren Fodgaard),
Tlf. 33 78 52 15 (Liselotte Nissen).

Abonnement: Pris 520 kr inkl. moms (2005).
Medlemmer af foreningen modtager
bladet som en del af medlemskabet.

Skovejende medlemmer af foreningen
kan tegne abonnementer til medarbejdere
mv. til en pris af 440 kr. Studerende
og elever kan tegne abonnement på
særlige vilkår. Kontakt redaktionen for
nærmere oplysninger.

Udland: Abonnement kan tegnes overalt i
verden. Kontakt redaktionen for nærmere
oplysninger.

Annoncer: Rekvirér vores mediabrochure
med oplysninger om priser, formater,
oplag, indstik mv.

Indlevering: Artikler til Skovens august
nummer skal indleveres inden 29. juli.
Annoncer bør indleveres inden 1. august.

Eftertryk med kildeangivelse (Skoven
nr. XX) tilladt. Ved artikler af navngivne
forfattere skal forfatteren give accept af
eftertryk.

Kontrolleret oplag for perioden
1/7 2003 - 30/6 2004: 4355.
Medlem af Dansk Fagpresse.

Tryk: Litotryk, Svendborg.

Skovforeningen

Dansk Skovforening holdt den årlige generalforsamling d. 8. juni på Holckenhavn. I Skoven 8/05 bringes en mere udførlig reportage om forløbet, men hovedtrækkene nævnes kort nedenfor.

Valg til bestyrelsen

Fire medlemmer var på valg til foreningens bestyrelse:

Lars Wilhjelms og Jimmi Enevoldsen (som ikke modtog genvalg)
Niels Bjerg og Niels Peter Dalsgaard Jensen (som modtog genvalg)

Til de to ledige pladser var opstillet:
- Peter Arnold Busck, Rye Nørskov, og
- Poul Arne Madsen, St. Hjøllund Plantage

Der blev ikke opstillet yderligere kandidater, og alle de opstillede blev valgt enstemmigt.

Ny formand

Efter generalforsamlingen konstituerede bestyrelsen sig og valgte som ny formand Niels Reventlow, ejer af Hverringe skove.

Bestyrelsen

Bestyrelsen er herefter sammensat som nævnt neden for – de tre førstnævnte udgør forretningsudvalget:
Niels Reventlow, ejer af Hverringe skove v. Kerteminde (formand)
Jens Kr. Poulsen, Stiftelsen Sorø Akademi, formand for Danske Skoves Handelsudvalg (næstformand)
Christian Danneskiold Lassen, ejer af Holmegård gods v. Næstved
Peter de Neergaard, ejer af Lorup Skov v. Sorø
Niels Bjerg, skovrider i Rebros ApS, Rønnede
Niels Peter Dalsgaard Jensen, skovrider på Salten Langsø Skovdistrikt, Ry
Peter Arnold Busck, ejer af Rye Nørskov
Poul Arne Madsen, ejer af St. Hjøllund Plantage
Johan Scheel, ejer af Ryegaard v. Holbæk, repræsentant for Juletrædyrkerforeningen
Mogens R. Brandt, ejer af Svøllbjerg Skovbrug, formand for Skovdyrkerforeningerne
Per Holten-Andersen, rektor på Landbohøjskolen, repræsentant for undervisning og forskning

Ændring i honorarer

Bestyrelsen havde stillet forslag om honorarer til de tre medlemmer af forretningsudvalget. Forslaget indebar en betydelig stigning set i lyset af at hvervet kræver meget tid.

Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

Kontingentsatser

Bestyrelsen havde stillet forslag om at kontingentsatserne for næste år blev hævet med 3% i forhold til 2005. Desuden foreslog man at opkræve 3 kr/ha for ubevoksede arealer.

Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

Kontingent for naturarealer

Bestyrelsen havde stillet forslag om at der fremover opkræves kontingent for ubevoksede arealer, især naturarealer som fylder stadig mere i foreningens rådgivning. Der betales ikke for søer og landbrugsarealer.

Nuværende medlemmer kan højst få en kontingentstigning på 20%

Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

B-medlemskab

Bestyrelsen havde stillet forslag om at skovejere kan tegne et B-medlemskab. Der bliver en rabat på 550 kr om året på det normale kontingent, men der er ikke stemmeret.

Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

Redaktionelle ændringer

De to foregående forslag indebar ændringer i vedtægterne. Herudover havde bestyrelsen stillet forslag om en række ændringer af redaktionel karakter.

Forslaget blev vedtaget enstemmigt.

Hedeselskabet

Ejendomsmæglerfirmaet HC Skov og Land A/S har skiftet navn til CBRE-Hedeselskabet A/S.

Selskabet ejes fortsat af CB Richard Ellis Cederholm A/S og Hedeselskabet Skov og Landskab A/S med 50% hver.

Navneændringen er sket for at styrke markedsføringen ved at udnytte de 2 brands CBRE og Hedeselskabet.

CBRE-Hedeselskabet A/S (HC Skov og Land A/S) blev stiftet i efteråret 2001 og handler med skov- og natur ejendomme, godser, større landejendomme og lystejeendomme.

Mens vi venter

LEDER

på Finansloven

De private skove – 70 % af Danmarks skovareal – holder vejret denne sommer.

I slutningen af august kommer Regeringens forslag til Finanslov 2006. Det bliver Regeringens længe ventede udspil til at forbedre skovenes økonomiske rammer og langsigtede bæredygtighed. Det er også nødvendigt hvis skovbruget skal kunne opfylde visionerne i de nye love om skovdrift og naturbeskyttelse.

Vi er glade for at skovene overhovedet er kommet på Regeringens dagsorden. Men vi aner ikke hvad Regeringen vil foreslå til Finansloven. Og flere ting bekymrer os:

Regeringen nedsatte i foråret et udvalg af embedsmænd som har skrevet en rapport om skovenes økonomi. Det er et godt træk i sig selv.

Men rapporten hviler desværre på fejl og mangler. For eksempel:

- Rapporten peger hverken på problemer eller løsninger. Den er tværtimod reaktionær og uden visioner.
- Rapporten tager blot Skovforeningens synspunkter og tilbageviser dem med det gennemgående argument at man ikke kan give et enkelt erhverv særbehandling. Et uforståeligt argument. Udvalgsarbejdet blev jo netop sat i gang fordi skovbruget har helt særlige problemer som kræver helt særlige løsninger.
- Rapporten lukker helt øjnene for de stormramte skoves problemer efter fjernelsen af merhugstfradraget. Regeringen har i år vredet ekstra 30 millioner ud af de stormramte skove på dén konto.
- Rapporten bagatelliserer skovenes dårlige økonomi med et argument om at de fleste skovejere ikke ejer skoven af økonomiske grunde, men af følelsesmæssige – og antyder at skovejere blot kan hente tabene hjem ved at sælge skoven. Rapporten går altså efter manden, skovejeren, og ikke efter bolden, nemlig skovene.

Det afgørende er at staten vrider flere penge ud af skovene end skovene selv kan tjene hjem. Jo værre dette misforhold er, jo færre kroner kan skovejere bruge på at bevare og udvikle naturværdierne.

Skovforeningen vil stadig forsøge at få Regeringen i tale. Vi vil medvirke til at få gjort dansk skovbrug bæredygtigt.

Vi må vide hvad den egentlig har tænkt sig overfor de 70 % af Danmarks skove som er privat ejede - og det bliver med den klare forudsætning at skovbrugets situation kræver særlige løsninger.

Det er ikke nok hvis Regeringen blot vil fodre hunden med sin egen hale ved fx at finansiere skattelettelser ved at fjerne skovbrugets gode ordninger om produktudvikling, produktionsafgifter, konsulentvirksomhed og flersidig skovdrift.

Niels Reventlow / Jan Søndergaard

Den omtalte rapport "skovbrugets økonomiske rammevilkår" kan læses på Finansministeriets hjemmeside, www.fm.dk.

Skovens Dag 2005

Af Eva Skytte, naturvejleder i Dansk Skovforening

27.000 sagde ja tak til tilbuddet fra de danske skov ejere om en anderledes oplevelse d. 8. maj. Der var arrangementer næsten 70 steder i landet.

Selvom vejrguderne truede mange steder i landet, kom der de fleste steder kun én enkelt byge. Og det holdt ikke danskerne hjemme, da Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Skovforeningen i samarbejde med de danske skovejere afholdt Skovens Dag for 11. gang. Alle arrangører melder om mange gæster – og nogle steder en del flere end forventet.

I år medvirkede 25 private og 18 kommunale skovdistrikter, de nu 18 statsskovdistrikter samt Arboretet, Dansk Jagt- og Skovbrugsmuseum, Morslandets Historiske museum og Skovskolen.

Det samlede deltagertal blev 27.000 – heraf lagde omkring 7000 vejen forbi de private og kommunale skove. Det svarer nogenlunde til de foregående års besøgstal.

Alle melder som sædvanlig om glade gæster og en rigtig god dag. Flere arrangører understreger at de besøgende har hygget sig, og at der har været god plads og lyst til dialog mellem arrangører og gæster.

På dagen udgav Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Skovforening et lille, gratis børnehæfte "Med hår og tænder – skovens pattedyr". Se artikel side 278.

Ressourceforbrug

Igen i år har mange arrangører vist at man sagtens kan have stor succes med få midler. Der er generelt brugt færre ressourcer end sidste år.

Forbrug af timer til forberedelse + gennemførelse ligger mellem 0 og 70 timer. I gennemsnit bruges 30 timer,

Børnene undersøger dyrelivet i en lille sø. (Jægersborg Dyrehave).

og det er meget lavere end sidste års gennemsnit på 48 timer.

Direkte omkostninger i forbindelse med arrangementet (uden løn- og kostninger) ligger mellem 0 og 6.000 kr. Gennemsnittet er 1345 kr mod 4300 kr sidste år.

Generelt synes arrangørerne at timeforbruget og omkostningerne ligger på et acceptabelt niveau. Og som flere siger – "man bestemmer selv niveauet".

Synligt skovbrug

Skovforeningen glæder sig over at mange private distrikter bruger tid, penge og kræfter på Skovens Dag. Det er vigtigt for skovbruget at være synligt for befolkningen. Der er stor politisk interesse for området, og der kommer sandsynligvis mere fokus på skov i fremtiden.

Dog er der få nye distrikter, som stiller op. Det er ærgerligt at ikke flere ejendomme vil være med til at løfte opgaven. Skovens Dag kan uden

problemer have dobbelt så mange arrangementer – og dermed kunne man trække endnu flere danskere i skoven.

Erfaringerne viser, at besøgende sjældent rejser mere end 20 km for at deltage i et arrangement. Så der er stadig mange huller på Danmarks-kortet der kan fyldes ud.

Efter de mange år ligger der mange gode Skovens Dag-erfaringer, som nye arrangører kan trække på. Se Skovforeningens hjemmeside (www.skovforeningen.dk > "Skovaktiviteter" > "Skovens Dag").

Skovforeningen håber at endnu flere distrikter vil deltage næste gang og være med til at gøre Skovens Dag til en god oplevelse med skov og skovbrug.

Boksene giver eksempler på forskellige typer arrangementer. Fotos af Stephan Springborg, Søren Fodgaard, Janne Bavnhøj, Liselotte Nissen og Eva Skytte.

Arboretet

Arboretet havde inviteret til rundvisning i Danmarks største samling af træer og buske. Gæsterne blev præsenteret for en del af de 2000 forskellige arter som vokser på det 40 ha store areal i Hørsholm nord for København.

Da temaet for dagen var "Skoven mellem træerne" handlede det mest om buske, men turen gik også forbi en del af områdets spændende træer. Der blev bl.a. vist en podet skovfyr, som man mener er det sidste eksemplar af den oprindelige danske race fra Læsø og et af de enorme mammuttræer, der kan få op til 3 meter tykke grene. Der kan også nævnes et lille paraplytræ som forsvandt fra Danmark under sidste istid og i dag kun findes naturligt i Japan.

Undervejs blev gæsterne præsenteret for en del af den forskning, der foregår på Arboretet.

Hvis man har lyst til at gå på opdagelse på egen hånd, så har samlingen åbent alle dage fra kl. 7.30 til solnedgang.

80 mennesker er mange til rundvisning, hvis alle skal kunne høre og se. Derfor havde Arboretet sørget for flere rundvisere, så gruppen kunne deles i to.

Jerry Leverenz fortæller om skiltesystemet på Arboretet med oplysninger om træer og buske. Arboretet har fået penge til at udskifte dem. De nye skilte, som er hvide, har en bagside rettet mod almenheden – bl.a. med det danske navn og naturlig udbredelse.

Det sandsynligvis sidste eksemplar af den oprindelige skovfyr står på Arboretet i Hørsholm.

Skjoldenæsholm

På Skjoldenæsholm har man de sidste år holdt åbent hus med en række aktiviteter primært rettet mod børnefamilier.

I år havde skovfoged Poul Norup valgt en anden model – en tur rettet mod folk, der normalt ikke har mulighed for at komme i skoven. Dansk Handicapforbunds lokalafdeling i Holbæk viste stor interesse for ideen.

Foreningen lejede kørestolsvenlige busser, og de 26 deltagere fik bl.a. muligheden for at se Gyldenløveshøj – Sjællands højeste punkt. På en 2 1/2 times rundtur igennem skoven blev der bl.a. fortalt om fredninger, restaurering og vedligeholdelse af bygninger og naturgenopretning, og der blev vist eksempler på jordbundsprøver og botanik. Turen gik også forbi skovens største bøg – 4 deltagere skulle der til for at nå rundt om træet.

Bruno Hansen Snedkerier

De sidste mange år har godsejer August Bech, Valbygaard skov ved Slagelse, inviteret på skovvandring til Skovens Dag (se fx Skoven 6-7/02).

I år havde han valgt at gribe det anderledes an. Det blev til et indendørs arrangement i samarbejde med Bruno Hansen i form af et virksomhedsbesøg på snedkervirksomheden i Slagelse.

Omkring 80 mennesker fik en rundvisning i produktionen. Selvom det var lørdag var både maskiner og håndværkere i gang for at give gæster indblik i, hvad der sker med træet efter det forlader skoven.

Skovbrugsmagasinet

Den unikke samling af skovbrug-redskaber i Skovbrugsmagasinet på Corselitze ved Nykøbing Falster var åbnet for offentligheden. Magasinet blev stiftet i 1988 og står i den gamle hestestald som tilhører det Classenske Fideicommiss.

Omkring 200 mennesker benyttede lejligheden til at se de mange redskaber fra forrige århundrede-skifte og til i dag. Magasinet har to åbent hus arrangementer om året og er ellers åbent for selskaber efter forudgående aftale. Læs mere på www.skovbrugsmagasinet.dk

Gamle udsælbningsvogne på Skovbrugsmagasinet på Corselitze. Der er over 800 m², hvor der er opmagasinet ca. 1000 effekter.

Refsnæslund

På Røsnæs nord for Kalundborg ligger en lille ejendom på 26 ha. Trods det beskedne areal var det muligt at lave en spændende og varieret tur rundt på ejendommen uden at deltagerne på noget tidspunkt gik to gange samme sted.

De 13 deltagere bliver sendt ud på en god spadseretur i det meget kuperede terræn og hører om områdets skovhistorie, omlægning af skovdriften, skotsk højlandskvæg, udlæg til naturlig tilgroning og meget mere. Se en mere udførlig artikel på side 282.

Der var også tid til at fortælle om gamle nordiske sagn. (Refsnæslund).

Snitteværkstedet i gang – naturvejlederen viser hvordan man laver en "brummer" (se vejledningen på side 295). (Kohave, Falsters statsskovdistrikt).

Sønder Kohave Skov

Falster Statsskovdistrikt havde arrangeret 11 poster i Sønder Kohave Skov ved Nykøbing Falster.

Der var mulighed for at købe en stub podet med østershatte, man kunne gætte størrelsen på en brændestak, skyde efter lerdUER, snitte i frisk træ og bage snobrød. De lokale spejdere havde spændt en klatrebane op mellem træerne, og distriktets skovarbejdere skar stole ud til børnene.

Vandreturen i skoven sluttede passende på Castenschiolds Allé. (Pandebjerg).

En del af skovens planter blev vist frem. Her er det bingelurt. (Pandebjerg).

Øksekast. (Jægersborg Dyrehave).

Pandebjerg

Ivar Castenschiold og naturformidler Søren F. Olesen havde inviteret til en vandretur igennem forårsskoven ved Pandebjerg ved Nykøbing Falster.

Turen på 3-4 km bød både på lokalhistorier og naturhistorier. "Her har vi et godt forhold til vores naboer," siger Ivar Castenschiold mens stokken flittigt brugtes som pegepind i fortællingerne om Pandebjerg og Ny Kirstineberg Godser og skovene omkring.

Søren F. Olesen fortalte om livet mellem træer og pegede forårets blomster ud for de 10 mennesker, der havde trodset den stærke blæst og var mødt op til ekskursion. Det rige dyreliv gav deltagerne masser af fuglesang og mange glimt af den rige bestand af råvildt.

Jægersborg

Ligesom tidligere år var der et stort antal forskellige aktiviteter for børn og voksne i Jægersborg Dyrehave nord for København. Bl.a. bålmad, træklatrung, balancegang, øksekast, aktiviteter med at finde dyr og planter i vand og på land, konkurrence med gæt et dyr, vægtløftning mv.

Skovgæsterne fik både lokalhistorier og naturhistorier. (Pandebjerg).

Træskærereren i arbejdet. (Jægersborg Dyrehave).

FLAGERMUS

Fakta: Længde: omkring fra 20 (kvæger) -35 (børst) cm og vægt fra 5-40 g. Linger: 1-2. Alder: op til 20 år. Bekend: Det eneste pattedyr i Danmark, der kan flyve.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!" "Hej!" siger en dreng fra anden klasse. "Jeg har lige læst om lillemusen. Han er rigtig sød, men jeg kan ikke holde ud, at han græder så meget om natten."

"Ikke noget problem," siger heksen. "Du skal bare dyppe en pen i blodet fra en flagermus og skrive "smøktænder" på tungens af en død spidsmus."

"Virker det?" "Alle mine opskrifter virker," siger heksen. "Kom med ud i skoven."

"Se, her ligger en spidsmus," siger heksen. "De ligger tit døde på skovbunden. De smager så dårligt, at rovdynene spytter dem ud, når de fanger én."

"Godt," siger drengen. "Så mangler vi kun en flagermus."

En fantastisk flyver
En flagermusvinge er opbygget som én arm. Mellem fingre, arm, krop og bagben er der udspændt flyveskud. Og også mellem bagben og hale.

Flagermuset sover om dagen i hule træer eller på loftet. Den sover med hovedet nedad. Med de kraftige klør på fødderne kan den holde sig fast. De sover også vintemåne og skal lige som pindsvinet bruge meget energi på at sove, hvis de bliver fordyret.

Ikke en fangsteknik
Flagermussen er det pattedyr, der lærer mest. Men tydelig de uldbander er så høje, at mennesker ikke kan høre dem. Flagermussen bruger ikke til at orientere sig med - og til at fange insekter i luften. En flagermusdæktor smætter flagermussens lyd til lyd, vi kan høre. Hvis du vil opleve det, kan du f.eks. tage på tur med en naturvejleder. Se www.naturnet.dk.

Byg din egen flagermuskasse.
På www.skovnatur.dk kan du se hvordan.

SPIDSMUS

Fakta: Længde: 2 g (kvæger/spidsmus) til 23 g (vandspidsmus). Linger: Op til 3 kuld om året med 4-8 unge. Alder: Når en spidsmus er 1,5 år er lænderne stift ved og den får Rekord. En almindelig spidsmus spiser 10 dele af sin egen vægt på et døgn. Bæst!

Spidsmussen smager dårligt, fordi den har smøktænder ved støtten på tænderne. Den har en lymf og skarp lugt. Stærk lugt er den eneste, der spiser spidsmus.

Den vinterven bliver spidsmussen mindre. Når den ligger i hule, skrumpet den ind, selv knogler og knæled skrumpet. Den kan lette klæbe vinteren, når den fælder "spiser sig selv", og bliver et mindre dyr, der ikke behøver så meget næring.

En spidsmus lever som en lille totte udgave af en bjørn. De er begge gode til at svømme og til at gå. De smager begge vinteren, og deres føde minder meget om hinanden - bare i to forskellige størrelser.

Spidsmussen - en smøktænder
Selv om spidsmussen ligner de andre mus, så er spidsmussen i familie med jorden og muldvænge. De er alle tre smøktænder.

Når spidsmussen er tre uger gammel, må den klare sig selv.

Heksen tager drengen i hånden. "Herovre ved det hule træ bor der sikkert flagermus. Ja, se, der ligger en død unge på skovbunden ved foden af stammen. Smid den op og tag den med hjem."

"Man må ikke rove ved flagermus," siger drengen. "Hvis en flagermus bider én, kan den smitte én med hundegalskab, som er meget farligt for mennesker."

Heksen trækker sig ærgerrigt i sit ene øre: "Dukkens. Nåh, så må du nok købe et par ærrepropper, som du kan bruge, når din lille søster græder om natten."

ILM. SPIDSMUS
DVERGSPIDSMUS
VANDSPIDSMUS

LAGERET FLAGERMUS
DYKFLAGERMUS
BRUNFLAGERMUS
TREFLAGERMUS

Med hår og tænder – skovens pattedyr

Af Eva Skytte, naturvejleder i Dansk Skovforening

Bog om pattedyr blev ud-delt på Skovens Dag.

Det banker på heksens dør. "Kom ind!" "Hej!" siger en pige fra fjerde klasse. "Jeg vil gerne være klog, men helst uden at følge med i skolen og uden at lave lektier. Kan du hjælpe mig med det?"

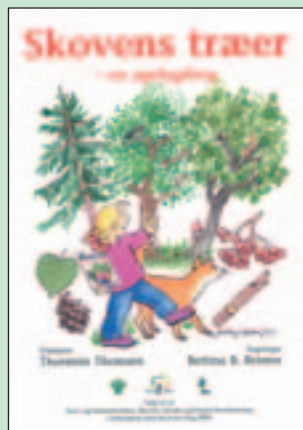
Sådan starter det nye børnehæfte "Med hår og tænder". Og selvfølgelig kan heksen hjælpe, for hun har et utal af gode hekseopskrifter, og hun kender skovens dyr – hvordan de lever, hvad de spiser og meget mere. Forfatteren Thorstein Thomsen har endnu engang formået med sine finurlige, sjove historier, at formidle faglig viden til børn og deres familier. Emma og Ræven fra de foregående års bøger er nu skiftet ud med en meget hjælpsom heks. Hendes opskrifter kræver et godt kendskab

til pattedyrene i skoven. Så sammen med heksen og hendes gæster bliver læseren taget med ud i skoven for at lære mere om dyrene.

Fakta

Foruden heksehistorien indeholder bogen fakta om dyrene. Ved du for eksempel:

- Hvor mange regnorme en dygtig grævling kan fange på et minut?
- Hvornår bæveren uddøde i Danmark?
- Hvordan et ræve-spor ser ud?

Andre hæfter

Tidligere er udkommet 4 børnehæfter. Alle hæfter indeholder foruden historier, oplysninger og opdagedestegninger også forslag til aktiviteter i skoven. De handler om

- Vores nye skov: om skovrejsning.

Man ser hvordan en skov udvikler sig og hvornår dyrene flytter ind fra den bliver plantet og 200 år frem.

- Skovens produkter: om skovens udvikling fra stenalder til i dag og hvilke produkter vi mennesker

har fået fra skoven gennem tiden.

- Året i skoven: Her kan man se, hvad der sker gennem et år i skoven med dyr og planter
- Skovens træer: En opslagsbog med de mest almindelige træer i de danske skove.

- Hvor hurtigt en harer kan løbe?
- Om birkemus er en hoppemus eller en almindelig mus?
- Hvordan man garver et hjorteskind?

- Om mennesker har vinterpels? Hvis ikke, kan du læse det og meget mere i bogens faktatekster – en blanding af sjove historier, gammel overtro og fakta.

Aktiviteter

I forbindelse med bogen har Skoven i Skolen udarbejdet 12 aktiviteter med dyr – én aktivitet for hver måned. Aktiviteterne kan hentes på www.skoven-i-skolen.dk og hænges op på den plakat, som er produceret til materialet.

“Med hår og tænder” er udarbejdet i forbindelse med Skovens Dag

2005 af Skov- og Naturstyrelsen og Dansk Skovforening i samarbejde med forfatter Thorstein Thomsen og tegner Bettina B. Reimer.

Hæftet er gratis og kan bestilles i Dansk Skovforening eller hos Frontlinien (frontlinien@frontlinien.dk, tlf. 70 12 02 11)

● Køb af træ på roden	 <p>BRDR. HØJRUP A/S</p> <p>Skoventreprenører Skovgade 20 7300 Jelling Biltel. 22 25 50 21 20 73 71 73 Fax 76 80 14 00</p>
● Maskinskovning	
● Udkørsel af træ	
● Maskinplantning	
● Oprilning	
● Rydning af stød og kvas	
● Knusning	
● Reolpløjning	
● Rodfræsning	

FÆ – markedets stærkeste knusere!

FÆ er italienske gren- og stenknusere af højeste kvalitet. Med en FÆ er du sikker på “færdigt arbejde”: Når et område er behandlet med en FÆ grenknuser, er det klart til nyplantning igen. Grenknuserprogrammet dækker over en bred vifte af redskaber til grenknusning, stubfræsning, naturpleje m.v. Stenknuseren er ideel til vedligeholdelse af mark- og skovveje m.v.

Vi kan ikke sælge, hvad vi ikke selv tror på.

Interforst ApS • Blåkildevej 8 • Stubberup • 5610 Assens
Tlf. 64 79 10 75 • Fax 64 79 11 75 • www.interforst.dk

Superwood på banen

Man kan igen få imprægneret træ som er mere miljøvenligt end traditionelle metoder.

Nu kan man igen få imprægneret grantræ som er imprægneret hele vejen igennem. Og en imprægnering som er uden tungmetaller og organiske opløsningsmidler. Fabrikken ligger i Hampen, lige ved siden af det nu lukkede Palsgård Savværk, men navnet er ændret fra Supertræ til Superwood™.

Produktionen startede for tre år siden i Hampen, men fabrikken måtte lukke i oktober 2003 efter store tab. Da man gik fra en lille forsøgsproduktion til fuldskala produktion opstod der mange revner i træet. Der gik nogen tid før man fandt ud af årsagen, og bagefter var det svært at komme tilbage på markedet. Forbrugere var også skeptiske over for imprægneret træ som havde den naturlige farve.

Behandlingen laves nu af firmaet Hampen Træforarbejdning A/S på det samme anlæg som Supertræ brugte (fabrikken havde kostet 120 mio. kr). Markedsføringen sker i samarbejde med træleverandøren, som er Stora Enso Træ A/S (et datterselskab af det store svensk-finske skovselskab) og Dyrup A/S som leverer beskyttelsesmidlet. Superwood forhandles gennem byggemarkeder og tømmerhandlere.

Superkritisk tilstand

“Super” henviser til at man anvender kuldioxid, CO₂, i den såkaldte superkritiske tilstand: Under højt tryk og temperatur er CO₂ hverken en væske eller en gas. Det får helt særlige egenskaber og er bl.a. i stand til at gennemtrænge andre materialer.

Et imprægneringsmiddel (Gori SC100) opløses derpå i superkritisk CO₂. Det kan nu trænge helt ind i træet, noget som er næsten umuligt med andre midler.

Det betyder at man kan anvende mere miljøvenlige midler. Og at man kan imprægnerer tørt grantræ som ellers ikke kan behandles, fordi træets porer lukker sig.

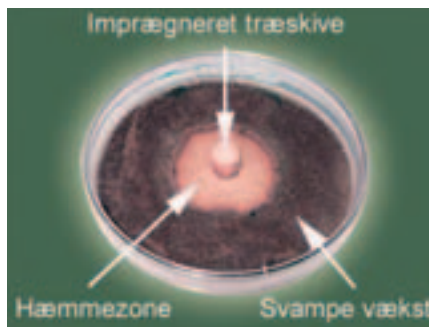
Det er en stor fordel at træet er

Superwood anvendt som støjskærm.

Ubehandlet træprøve anbragt på vækstmedie med svampe.

Træprøve af Superwood på vækstmedie – svampe dræbes i en ring omkring træet.

gennemimprægneret, fordi man kan save og bore i træet uden at ændre beskyttelsen. Træet er ikke vådt efter behandling, det er ikke misfarvet, det kan bearbejdes uden slid på værktøj, og det kan males. Og efter brug kan det bortskaffes som almindeligt træ. Supertræ modtog i 2002 EU's miljøpris for opfindelsen.

Der har været lavet forsøg i

Glædeligt

Det er glædeligt at man nu igen kan få Superwood træ med den særlige imprægnering. Af flere årsager:

- Det er en betydeligt mere miljøvenlig metode end den traditionelle med tungmetaller og organiske opløsningsmidler. Træet kan senere bortskaffes sammen med andet affald. Derved kan imprægneret træ komme af med sit ry som miljøfarligt affald.
- Det er en mulighed for at forædle grantræ til mange former for udendørs anvendelse.
- Der er en række tekniske fordele for brugeren, bl.a. at træet bliver imprægneret hele vejen igennem (se artiklen).

Malaysia hvor betingelserne er særlig hårde med høj temperatur og fugtighed. Forsøgene er lavet i samarbejde med Teknologisk Institut og viste at fyrretræ kan holde mindst 8 år – formentlig mere. Grantræ kan formentlig holde endnu bedre.

sf

Læs mere

Supertræ har været omtalt i Skoven ved opstarten (Skoven 3/02) og ved den senere konkurs (Skoven 11/03).

Læs også den meget omfattende hjemmeside www.supertrae.dk med mange oplysninger om metoden, træets egenskaber og mange eksempler på anvendelsen.

Nedergård Østerskov

Nedergård Østerskov er en skovejendom på ca. 130 ha.

Ejendommen er beliggende i et kuperet landskab på den jyske højderyg, umiddelbart sydøst for Nørre Snede.

Skoven har en alsidig træartssammensætning med både løv- og nåletræsbevoksninger. Skoven har tillige en høj vedmasse. Den bevoksningsmæssige variation i kombination med det kuperede terræn resulterer i en høj herlighedsværdi.

Nedergård Østerskov byder desuden på en god jagt. Herunder mulighed for jagt på kronvildt.

Købspris kontant kr. 9.000.000

Nedergård Vesterskov

Nedergård Vesterskov er en skovejendom på 227,6 ha.

Ejendommen er beliggende i den jyske højderygs storslåede landskab, ca. 1 km. syd for Nørre Snede.

Skoven har et kuperet terræn og en alsidig træartssammensætning, samt en høj vedmasse. Skovens variation resulterer i en høj herlighedsværdi.

Nedergård Vesterskov byder desuden på en god jagt. Herunder mulighed for jagt på kronvildt.

Købspris kontant kr. 15.000.000

CBRE-Hedeselskabet A/S formidler salg af skovejendomme, lystejeendomme, større landbrug og godser, og yder rådgivning i forbindelse hermed.

Tryghed og tillid er kerneværdier hos CBRE-Hedeselskabet A/S og med mange års erfaring og specialkompetencer inden for skov- og landbrugsdrift natur og vildtpleje, er vi i stand til at yde en nuanceret og kvalificeret rådgivning til vores kunder.

www.cbre-hedeselskabet.dk

CBRE
HEDESLSKABET

Trondhjems Plads 3
2100 København Ø
Telefon 70 22 96 01
Telefax 35 43 96 06

København telefon 70 22 96 01
Århus telefon 70 22 96 02
Kolding telefon 70 22 96 03
Viborg telefon 70 22 96 05

CBRE-Hedeselskabet A/S ejes af: Hedeselskabet og CB Richard Ellis Cederholm A/S

Fra traditionel skov til varieret naturskov

Refsnæslund på Røsnæs har været en ret traditionel plantage med fyr, gran og lidt løvtræ.

Den omlægges nu til en naturskov med blanding af løv og nål, naturlig succession og græsningsskov.

Vi er en lille flok som står på gårdspladsen foran "Refsnæslund". Det er Skovens Dag, og skovens ejer, Sven Aage Madsen, har indbudt til en spadseretur i sin skov på i alt 26 ha. Skoven er interessant fordi den rummer mange forskellige skovtyper, og fordi den er under omlægning til nye former for skovdrift.

- Det er ikke en tur for barnevogne, siger Sven Aage Madsen. Lige her på den anden side af vejen har vi det højeste punkt på Røsnæs, som er 61 moh. Og undervejs kommer vi ned omkring kote 20. Det er ret kuperet terræn, men også med gode muligheder for trævækst.

Vi hører en ko der brøler. På den anden side af huset er der en skråning, hvor der går skotsk højlandskvæg. Dem hører vi mere om senere.

Egekultur

- *Hvad er dit formål med at have skoven?*

- Jeg købte den i 1997 med henblik på at her skulle jeg tilbringe mit otium, siger Sven Aage Madsen. Og det gør jeg så.

- Ejendommen var lidt af et vildnis, og der var kun én vej gennem skoven. Jeg har siden forsøgt at lave et sammenhængende stisystem. I dag er det ret let at komme rundt, og alle er velkomne til at gå sig en tur i skoven.

- Jeg forsøger at værne om de gamle

Figur 1. Stormfaldsareal fra 1999 hvor de fleste skovfyr væltede. Det er nu udlagt til naturlig succession.

bevoksninger. Der er to bevoksninger af eg på 157 år og 106 år, og der er elle-sump og askevæld som skal bevares.

- Ellers har det meste af skoven været plantet, især med østrigsk fyr, skovfyr og sitkagran. Nåleskoven vil jeg lave til en blandingsskov med lidt nåletræ og mest løvtræ. Endelig er der flere partier hvor jeg vil skabe græsningsskov til kvæget.

- Jordbunden er meget varieret. Der er meget sand, men i ca. 35 cm dybde er der en lerblandet sandjord, og nogle steder går lerjorden helt op til overfladen. Jorden er veldrænet på grund af terrænet. Det største problem er egentlig den ret lave nedbør, kombineret med flere soltimer og mere blæst end resten af landet.

Naturlig succession

Kort efter kommer vi til en skråning hvor der står nogle spredte skovfyr (figur 1).

- Her stod der skovfyr og østrigsk fyr, og det meste væltede i orkanen i december 1999. Jeg snakkede med Skovtilsynet, og vi blev enige om at der ikke var meget ide i at plante nåletræ igen. Så nu har jeg fået tilladelse til at udlægge det til naturlig succession.

(Man kan efter den nye skovlov – uden tilladelse – udlægge op til 10% af skovens areal til naturlig succession. Hvis der efter ti år er etableret træer som kan udvikle sig til højstammet skov kan man udlægge nye arealer.

Er der ikke træer nok kan man henregne arealet med naturlig succession til det ubevoksede areal. 10% af skovens areal må være ubevokset – udover hvad der var ubevokset på tidspunktet for lovens ikrafttræden. Red.)

Allerede nu, efter fem år, kan vi se en del ær på stormfaldsarealet, så mon ikke det vil lykkes.

Figur 2. Skovens ældste træer, omkring 170 år, markerer grænsen ind til naboskoven.

Vi går videre langs et stendige hvor der står en række store, bredkronede ege og bøge (figur 2). De markerer grænsen ind til en anden skovejendom mod nord. Træerne er de ældste i skoven med en alder omkring 170 år.

Græsningskov

Vi kommer nu til en anden interessant del af skoven, nemlig et af de steder hvor der græsningskov. For måske 30 år siden var det ubevokset, men det er siden sprunget i skov.

På de højere partier er der en ret tæt bevoksning af forskellige løvtræer, bl.a. ær, birk, eg, bøg, hassel, tjørn, ask og hylde (figur 3). På de lavere partier mod syd er der åbent idet der er fjernet en del pilekrat. Her kan højlandskvæget finde frodigt græs (figur 4).

- Hvorfor har du kvæg i skoven?

- Der er tre formål, siger Sven Aage Madsen. Det er idyllisk, det giver utrolig velsmagende kød som er økologisk – og så passer de området med af-

græsning så det ikke gror helt til.

- Jeg har 1 faldtyr og 4 køer. Der er for tiden 4 kalve, hvoraf den yngste er et par måneder. Kalvene slagtes når de har nået en passende størrelse, hvorefter køerne får en ny kalv.

- Der er vel 6-7 ha som er udlagt til græsningskov. I fredskov kan man uden tilladelse udlægge op til 10% af skovens areal som græsningskov. De arealer som jeg har udlagt er imidlertid tidligere markjord som er

Figur 3. Harebakken er sprunget i skov, og er nu udlagt til græsningskov.

Figur 4. Det skotske højlandskvæg er for første gang i år sat ud på Harebakken og kaster sig over det friske græs.

sprunget i skov, og de er derfor ikke fredskov.

Mere succession

Vi går op ad en skråning, hvor der er et stort åbent område på et par hektar (figur 5).

- Her var der østrigsk fyr, sitkagran og rødgran på omkring 40 år. En meget mørk og tæt skov som ikke var særlig spændende. Der stod 600 m³ som blev afdrøvet for tre år siden, og det har jeg også fået lov til at udlægge til naturlig succession.

Vi går op i den nordlige ende af bevoksningen. I kanten står der en

del ær og ask, og ned over arealet står der spredte træer og buske som nok stammer fra tiden før afdriften.

Ask Ygdrasil

Vi går nu ind i det laveste parti på ejendommen (figur 6).

- Her er der meget forskelligt – askevæld og ellesump og pilekrat. Det er eksempler på gamle skovtyper med et væld af urter i skovbunden. Det er nok det som minder mest om den oprindelige skov der fandtes for et par tusinde år siden.

- Når vi står her foran de bredkronede asketræer fristes jeg til at citere

Barsk klima

Klimaet på Røsnæs er ikke det optimale for trævækst. Røsnæs ligger i Storebæltsregionen som er den mest tørre del af landet.

Der falder kun 523 mm om året mod 664 mm på landsplan, og antallet af solskinstimer er 100 over landsgennemsnittet. Halvøen peger mod vest, og derfor blæser det ofte på stedet.

Man kan køre helt ud til fyret på spidsen af Røsnæs. Den yderste del er ejet af staten og rummer overdrev med spredte skove samt en naturskole og en cafe. En vandretursfolder viser vej til en række seværdigheder inden for plantevækst, geologi, historie mv. (<http://www2.skovognatur.dk/Ods-herred/oplev/folder.htm>)

historien om asken Ygdrasil fra den nordiske mytologi:

Midt i Asgård [gudernes bolig, red.] står asken Ygdrasil, verdens største træ; det er så stort, at stammen når fra himmel til jord og grenene breder sig ud over den hele himmel, ja højere op endda!

Det har tre rødder, som når til hver sin verden og ender i hver sin kilde eller brønd; den ene rod strækker sig til Niflheim og den kolde kilde Hvergelmer, den anden ender i Jotunheim, der hvor Mimer vogter visdommens brønd, mens den tredje går ind under selve Asgård til Urds brønd, hvor aserne samles hver dag for at holde ting.

Sådan er livstræet forankret i tre verdener, og således skal det stå, indtil alting forgår!"

(Fra Nordiske Gude- og Heltesagn af Niels Saxtorph).

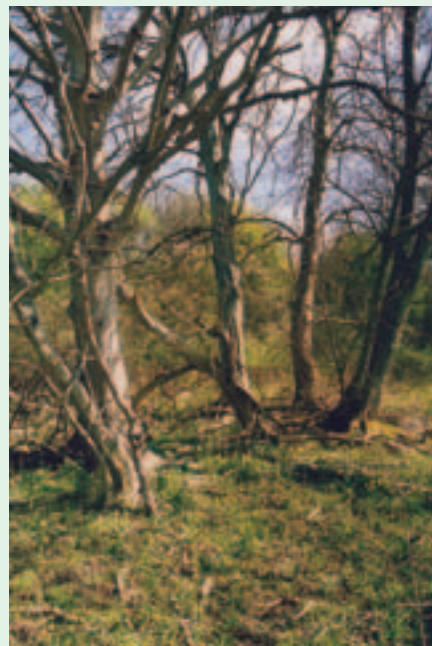
Flotte ær

Vi går ud og vender tilbage til nutiden da vi passerer en lille bevoksning af ær på 30-45 år. De er høje, og en del har en fin form og en god dimension. De viser at man kan dyrke ær (og måske ask) med godt resultat en del steder på ejendommen. Æren kan udnytte et kuperet terræn med god vandbevægelse i jordbunden og tilførsel af næringsstoffer fra højere partier.

Kort efter kommer vi til et typisk overdrevsareal (figur 7). Der er

Figur 5. En tre år gammel renafdrift af østrigsk fyr og sitkagran, som er udlagt til naturlig succession. I nordenden findes en del ask og ær, hvoraf det meste formentlig var etableret inden afdrift.

Figur 6. Bredkronede aske- og elletræer minder om gamle skovtyper.

Skovhistorien på Røsnæs

Oprindeligt var Røsnæs dækket af skov, ligesom resten af landet. Men efter sigende blev det meste ryddet omkring år 1231. Valdemar Sejrs søn Valdemar den Unge (1209-1231) døde ved et vådeskud under jagt på Røsnæs, og derpå gav kongen ordre til at al skov på halvøen skulle fældes.

Historien fortælles i en sang fra 1600-tallet:

*Herefter skal Revsnæs finde den Vind,
At der sig ei bjerge kan Raa eller Hind.
Hvor Revsnæs før havde tusinde Træer,
Skal den hensvie stærkt Kuleveir.
Paa Revsnæs, hvor før stod Eger og Bøg,
Herefter skal groe Skarns Hundeløg,
For Lysten man saa paa Revsnæs tilforn,
Herefter nep' findes skal et Torn.*

(Af Laurids O. Kock, en årrække sognepræst i Ulstrup, som ligger midt på Røsnæs)

Skovens forsvinden skyldes dog nok også de samme årsager som andre steder i landet – for hård hugst og overgræsning. Omkring år 1800 var kun 1 % af Røsnæs med skov. Det meste lå nordvest for Refsnæslund og fortsatte nogle kilometre østpå.

Der findes i dag flere små skove, bl.a. på spidsen af halvøen, men ellers er Røsnæs skovfattig. Næsten hele Røsnæs er i den kommende regionplan udlagt til område med "Skovrejsning uønsket".

Sven Aage Madsen har i øvrigt lavet en hjemmeside med en del oplysninger om Røsnæs – halvøens geologi, oldtidsfund, historie, sangen om Kong Valdemars jagt, seværdigheder, gamle kort, lokale links mm. Gå ind via www.svenaage.dk > Røsnæs (eller www.røsnæs.dk hvis ens browser kan klare æ og ø).

Refsnæslund

Ejendommen er købt af Sven Aage Madsen i 1997. Den er på 26,5 ha, heraf 4,5 ha ager som er udlagt til vedvarende græs. Skoven udgør altså 22 ha hvoraf ca. 10 ha er fredskov, mens resten er agerjord som er sprunget i skov.

Ejendommen ligger på Røsnæs, som udgør nordsiden af Kalundborg Fjord. Fra Kalundborg kører man mod "Røsnæs", og efter ca. 15 km kommer man til Refsnæslund som ligger på nordsiden af Røsnæsvej. Bilen kan parkeres på en skovvej på højre hånd, ud for Røsnæsvej 449. Hvis man går ind ad skovvejen fra parkeringspladsen vil man bevæge sig mod øst og nord gennem ejendommen.

Ejeren ser gerne besøgende som kan gå på alle veje og stier. Som hjælp til skovgæsterne er der opsat skilte med navne på de mest almindelige træer og buske (figur 8).

På www.svenaage.dk kan man se et topografisk kort og et skovkort (fra 1999). Under punktet "Historie" kan man læse om ejendommens historie, jordbund, plantevækst og skovdriften, og der fortælles om højlandskvæget og orkanen i 1999.

Figur 7. Overdrev med enkelte tornede buske.

spredte buske af rose og tjørn som på grund af tornene kan klare sig over for kvæget. Højere oppe ad skråningen tager skovtræerne over.

- Der står en bæk hernede, siger Sven Aage Madsen. Det er min yndlingsplads hvor jeg sidder lidt hver morgen når jeg går tur med hunden.

Vi går tilbage mod landevejen, og turen er slut. Det har været en vandretur gennem en skov, der for få år siden bestod af nåletræ og lidt løvtræ og med begrænset herligheds-værdi.

Med små midler er ejendommen nu ved at blive omlagt til en skov

Figur 8. Mange steder i skoven står træskilte der fortæller om træarten.

med mulighed for flere oplevelser. Det bliver en blandet skov af løvtræ og nåletræ samt mere ekstensive driftsformer som naturlig succession og græsningsskov.

sf

HAVE & LANDSKAB 2005

FAGUDSTILLING FOR FAGFOLK I HAVE, PARK OG LANDSKAB

31. AUGUST TIL 2. SEPTEMBER

PÅ JERNBJERGGÅRDEN, SELANDIA-CEU I SLAGELSE

Læs alt om udstillingen på
WWW.HL5.DK

UDSTILLINGEN ER ARRANGERET AF DANSKE ANLÆGSGARTNERE, DANSK PLANTESKOLEEJERFORENING, MASKINLEVERANDØRERNE PARK & VEJ OG SKOV & LANDSKAB

Vores reference

OREGON® har det største udvalg af nylonline til buskryddere. Vi arbejder hele tiden på at udvikle vores produkter og indføre nye og revolutionerende produkter, f.eks. er vores FlexiBlade™ en radikal forbedring inden for bladles skæring og rydning.

Der er mange, der forsøger at gøre os kunsten efter, men de kan ikke leve op til vores høje kvalitetsniveau. OREGON® sætter standarden for præstation, pålidelighed og lang levetid.

Når kvaliteten af skæringen er vigtig, og du vil have noget for pengene, er der kun ét reelt valg: Forlang en ægte nylonline fra OREGON®.

Advanced Cutting Technology

www.oregonchain.com

Stormfaldet i Sverige og nåletræmarkedet

Af sekretær i Danske Skoves
Handelsudvalg Mikkel Holmstrup

Stormfaldet har betydet markante prisfald i Syd-sverige, men i Nordsverige er priserne fra og med juni måned steget. Måske kommer der mindre mængder råtræ på markedet end først antaget.

Mangel på lastbiler i Sydsverige

I starten af maj måtte den sydsvenske skovejerforening Södra holde en uges pause med oparbejdningen. Lagrene af både tømmer og cellulose-træ ved bilfast vej var efterhånden blevet meget store.

For at sikre balance mellem produktionen i skoven og transporterne ud af skoven blev det derfor besluttet at bremse oparbejdningen. Ved indgangen til juni måned opgjorde man, at der lå omkring 9 mio. m³ ved bilfast vej.

Årsagen til det store flow af træ til vejene er, at der er fremskaffet meget mandskab og maskiner, og at der har været gode præstationer fra hele maskinparken. Til gengæld har der ikke været lastbiler nok, hvilket blandt andet skyldes, at den svenske regering var længe om at give dispensation til lastbiler fra de nye EU-lande til at køre i Sverige.

Södra – og de øvrige aktører på markedet – frygter, at der efter den 30. juni atter kan opstå kapacitetsproblemer, når dispensationen til anvendelse af tømmerlastbiler fra hele EU udløber.

Den velfungerende oparbejdning og tilgangen af transportkapacitet fra

Der er væltet store mængder gran i store dimensioner.

udlandet betød, at svenskerne alene i maj måned eksporterede mere end 5 mio. m³ råtræ til udlandet.

Lagringen af stormfaldstræet

Tømmerstokke som ikke kan opskæres nu bliver lagt på vandlager – primært under sprinklere, men der laves også et enkelt lager i en sø. Cellulosetræet er der ikke praktisk og økonomisk mulighed for at vandlagre, og det bliver derfor lagret i skoven.

Udover disse kendte metoder anvender svenskerne snelagring, hvor savsmuld og sne lægges over stakkene. Metoden er dyr men er taget i anvendelse af skovejere, der håber på prisstigninger når stormfaldstræet efterhånden er oparbejdet. Snelagringen skal således mindst opretholdes til august 2006.

Risikoen for brand

I starten af juni måned er der opstået bekymring om risiko for skovbrande, fordi mængden af brændbart hugst-afald i skoven er 20-30 gange større end normalt. To til tre uger med tørke kan være nok til at skabe grundlaget for en storbrand, der eksempelvis antændes af en gnist fra en af de mange maskiner i skoven.

Svenskerne håber derfor på fugtigt vejr de kommende måneder.

Prisudviklingen

Prisudviklingen på tømmer og cellulose-træ i Sverige har som forventet været negativ med markante prisfald. Det er dog bemærkelsesværdigt, at priserne i det nordlige Sverige og Finland kun faldt lidt i første kvartal af 2005, og at der i starten af juni var prisstigninger i Nordsverige.

I Sydsverige faldt tømmerprisen omkring 25 % i årets første kvartal, og celluloseprisen i dette område faldt med godt 15%.

Prisstigningerne i Nordsverige i juni vedrører gran og fyr i alle kvalitetsklasser af tømmer. Både Norra Skogsägarna og Norrskog har således hævet prisen.

Södra giver fortsat 160 kr/m³ fub som garantipris for grantømmeret med henblik på at lette likviditeten hos skovejnerne. Den endelige afregningspris er endnu ikke fastsat og foreligger tidligst i december.

Fra og med 1. juni har Sydved indført et fradrag på 15 kr/m³ fub for cellulosetræ af gran og fyr i 3-meterslængder, da denne aptering medfører logistiske komplikationer. Det meste træ aflægges nu på 4 eller 4,5 m, enkelte steder som faldende længder 3-5,5 m.

Forventninger til nåltræsmarkedet

Den finske papirindustri blev i midten af maj ramt af strejke. Hvis strejken bliver mere omfattende vil det få betydning for afsætningen af cellulosetræ i hele Skandinavien.

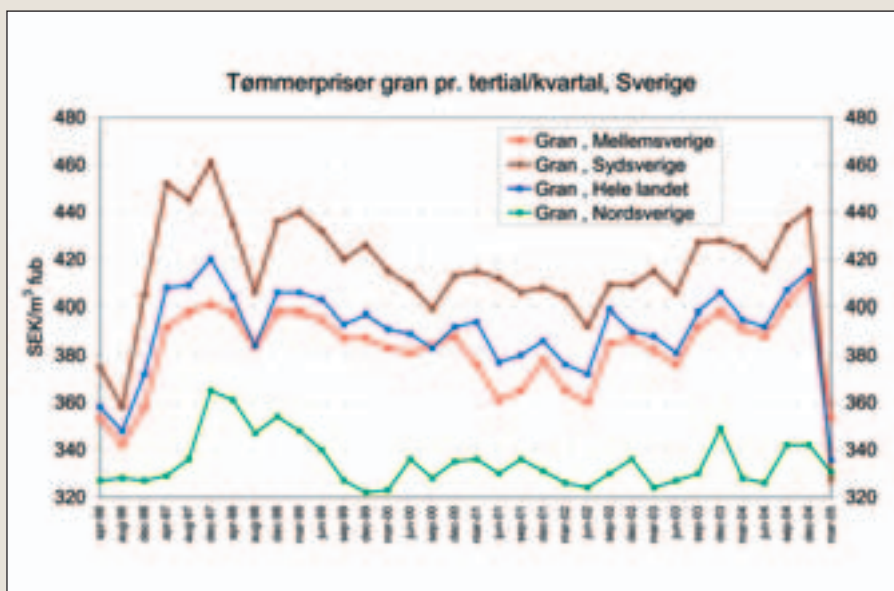
Uanset strejkens omfang vil nåltræsmarkedet være påvirket af stormfaldet i lang tid fremover. Prognoser indikerer, at det stormfældede træ i Sydsverige vil være oparbejdet inden sommeren 2006. Men efter oparbejdningen følger en periode, hvor de store lagre gradvist tømmes, og udbuddet er betydeligt.

På lang sigt er det tænkeligt, at der vil være større efterspørgsel på stort dimensioneret nåltræ (op til 40 cm.) af god kvalitet end det egentlige udbud. Det skyldes bl.a., at de stormramte områder i Sydsverige i en årrække vil udbyde mindre mængder træ fra de store diameterklasser.

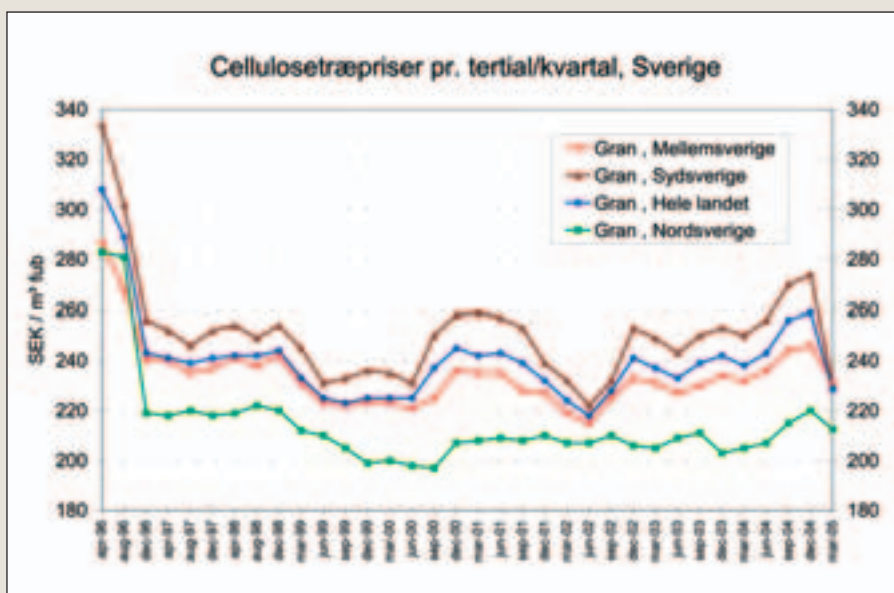
Dette taler for stigende nåltræpriser, når stormfaldstræet er afsat. Hvornår denne effekt kan spores i markedet er vanskelig at forudsige. I Skovforeningens prisstatistik sås betydelige prisstigninger på tømmeret to år efter stormfaldet i 1999.

Prisstigningerne i Nordsverige hos Norra Skogsägarna og Norrskog skal ses i lyset af rygter om, at mængden af stormfaldstræ i Sverige er mindre end hidtil antaget. Skogsstyrelsen og LRF Skogsägarna har nu beregnet, at den samlede mængde af stormfaldstræ er i størrelsesorden af 70 mio. m³ og ikke omkring 80 mio. m³, som var det første skøn.

Nogle markedsanalytikere vurderer desuden, at en større mængde træ vil

Prisudvikling på tømmer 1996-2005, målt under bark. Priserne er faldet kraftigt efter stormfaldet, men primært i Sydsverige.

Prisudvikling på cellulosetræ 1996-2005, målt under bark.

blive efterladt i skoven, fordi lønsomheden er for ringe til oparbejdning. Det er dels skadet træ, dels spredt fald, som er for dyrt at oparbejde.

Ovennævnte kan betyde, at der vil komme mindre mængder stormfalds-

træ på markedet end først antaget, og det kan indebære, at stormfaldets negative effekt på prisudviklingen bliver mindre udtalt.

**HJORTHEDE
PLANTESKOLE A/S**

Tukærvej 12, Hjorthede
8850 Bjerringbro
Tlf. 8668 6488 - Fax 8668 6440.
E-Mail : Hjorthede-planteskole@mail.tele.dk
www.Hjorthede-Planteskole.dk

**Planter til:
Juletræer
Pyntegrønt
Læ og landskab
Skovrejsning**

Rekvirer evt. skovplantekatalog

Oparbejdning i fuld gang i Sverige

De fleste større flader er oparbejdet.

Der ligger træ overalt i og uden for skovene – der mangler lastbiler.

Der er risiko for angreb af barkbiller og stormfald i blottede rande. Men indtil nu har vejret været med skovene.

Mange danske skovfolk kørte til Jönköping i begyndelsen af juni for at være med til Elmia Wood maskinudstillingen. Kører man på E4 er man ikke i tvivl om at der har været stormfald i Sverige. Man ser mange bevoksninger på 1-3 ha langs vejen som er stærkt skadet.

Skovens redaktør var også til Elmia Wood og benyttede lejligheden til at køre lidt ind i landet, ind på de små veje. Jeg kørte parallelt med E4, fra et stykke før Ljungby til et stykke efter. Derved kom jeg igennem noget af det hårdest ramte område.

Mange huller

Indtrykket fra motorvejen er mange relativt små flader på få hektar. De fleste steder er der kun tale om dele af en bevoksning – måske 1/3, måske 2/3, men der er sjældent gjort rent bord. Der står meget gammel skov tilbage, tilsyneladende urørt, lige ved siden af stormfaldsflader.

Det er et billede som svarer til hvad man ser i Jylland. Stormfaldet omfatter i reglen dele af en bevoksning, men sjældent det hele. Man kan køre gennem områder hvor mange gamle bevoksninger er skadet. Og fem minutter efter er der områder som er næsten uskadede.

Stormfald i stort gran er svært at overskue.

Det ligner barnemord. En bevoksning af gran og fyr på 12-15 meters højde og med en størrelse på omkring 15 ha er næsten helt væk.

Det tyder på at stormen har været meget turbulent. Den er kommet i stød som har ramt ned tilsyneladende ret tilfældigt.

Kører man væk fra motorvejen og ind på de små veje ser man større stormfaldsflader. Ofte 10-20 ha ad gangen, selvom det kan være svært på afstand at overskue hvor langt stormfaldet rækker.

De fleste store stormfaldsflader er nemlig allerede oparbejdet. Det er meget naturligt, for træet på store flader er mest udsatte for udtørring – og med begrænset maskinkapacitet var det mest rationelt at gå i gang steder hvor der var noget at tage fat på.

Kun få rodkager rager op i landskabet. Enkelte steder står der høje stød – det var arealer der blev skovet i marts hvor der lå en hel del sne.

Et skøn ud fra en køretur på et par hundrede km er at 4 ud af 5 af de store flader (over 2-3 ha) er oparbejdet. Så hvis man vil se store områder med stormfald skal det være her i

sommer. Til vinter er det nok væk.

De mindre flader på under 2-3 ha samt spredt fald er kun oparbejdet i mindre omfang. Det er også efter bogen – disse træer har som regel rodkontakt, nogle ligger i skygge, og de kan holde sig friske i sommeren 2005.

Få knækkede træer

Næsten alle træer er væltet med roden, og der er meget få knækkede træer. Det skyldes at jorden var meget blød efter en del regn da stormen kom, og at der mod al sædvane ikke var antydning af frost i jorden.

Jeg går rundt og tager billeder og vil gerne have nogle knækkede træer med – for så er det tydeligt at der er tale om stormfald. Men mange steder er der kun 2-3 træer pr. ha, og det er ret få steder man kan få et billede med 10-20 knækkede træer.

Det er selvfølgelig mest gran der er væltet – gran er også den mest almindelige træart i Småland. Men der er også mange steder hvor den

Der ligger enorme stakke af træ overalt i skovene.

mere stormfaste skovfyr har lagt sig ned. Det gælder især hvor den har været i blanding med gran, men også store gamle fyrre ligger ned.

Det mest overraskende er måske nogle bevoksninger af ren skovfyr hvor 1/3 – 1/2 er væltet, men spredt ind gennem bevoksningen. Det virker næsten som en skærmstilling.

Der er stormfald på skråninger som vender mod vest, ned mod en sø – og det er som ventet.

Men der er også stormfald på østvendte skråninger, hvor træerne på toppen af bakken er blevet stående. Jo længere man kommer ned ad bakken, jo mere er der væltet. Måske står træerne på toppen bedre fast, fordi de er vant til blæsten, måske har turbulensen været kraftigere i læsiden af bakken.

Træ overalt

Det første man lægger mærke til i landskabet er stormfaldsfladerne. Men er man inde på de små veje forbløffes man over de store mængder træ der ligger. Og der er en livlig trafik – i løbet af en eftermiddag møder jeg 8-10 lastbiler med eller uden råtræ.

Der ligger kæmpestakke af træ op til 3-4 meters højde langs skovvejene, langs de offentlige veje, ved gårdene, på markerne. Der er simpelthen træ overalt i landskabet.

Det er et resultat af at man har kørt på fuldt tryk med oparbejdningen siden slutningen af januar. Man bliver for alvor klar over hvilken enorm kapacitet der ligger i moderne skovmaskiner.

Södra skønner at ved udgangen af juni vil de have oparbejdet 14 mio. m³ fub ud af de 28 mio. fub som de skal håndtere. I starten af juni lå der 9 mio. m³ ved bilvej – og det er nok også mere end godt er.

For det træ der ligger i skoven med rodkontakt holder sig frisk. Men lige så snart det er skovet begynder udtørringen med risiko for svampeskader i løbet af kort tid – og med risiko for opformering af barkbiller.

Skovmaskinernes store kapacitet har fristet til at køre med fuld fart. Og der har utvivlsomt også været et betydeligt pres fra de ramte skovejere som gerne ville se stormfaldet fjernet med det samme.

Noget tyder på at Södra er klar over problemet. De meddelte i starten af juni at deres styrke nu består af 450 skovningshold og 420 lastbiler, at der er balance mellem skovning og transport, og at lagrene ved skovvej ikke vokser. De tilføjer at efter sommeren går tempoet ned, og målet er at arbejdet skal være færdigt i sommeren 2006. "Både biologiske og økonomiske hensyn taler for en jævn takt i oparbejdningen".

Barkbiller ?

Nu hvor sommeren er kommet skal man også holde øje med barkbiller. Myndighederne kræver normalt at der kun må ligge 5 m³/ha frisk eller skadet træ i skoven om sommeren. Er der mere skal det gøres uattraktivt for skadelige insekter, fx ved afbarkning.

Dette er selvfølgelig ikke muligt i øjeblikket. Derfor har man frygtet

Farligt arbejde

Det er farligt at arbejde i skoven. Indtil nu er der rapporter om 10 dræbte i forbindelse med oparbejdning af stormfaldet. De fleste var mænd i 60'erne der arbejdede i deres egen skov. Formentlig uden erfaring eller oplæring i arbejde med stormfald.

Også mindre alvorlige uheld finder sted. Hver dag kommer 3-4 så alvorligt til skade at de må på sygehus.

Kort efter stormfaldet i januar var der meldinger om at et antal skovejere havde begået selvmord i fortvivlelse over de store skader der havde ramt deres skov. Skovejernes organisation har undersøgt sagen. De har ikke kunnet få sikre oplysninger om selvmord der ser ud til at have en direkte forbindelse med stormfaldet på skovejernes ejendom.

opformering af barkbiller, i første omgang i det væltede træ, og siden i stående træer som er svækkede.

Men vejret har ikke rigtig været med billerne. Marts var kold og med store mængder sne. April var ret varm og tør, og barkbillerne kom frem de fleste steder. Derimod har maj og begyndelsen af juni været våd og kølig. Man kan håbe at der ikke sker nogen stor opformering – og at man undgår at der kommer to generationer i år.

Det kritiske tidspunkt kommer først næste sommer, hvor bestanden kan være blevet så stor at billerne kan gå på stående træer og dræbe dem. Dermed ville der blive udbudt mere træ på et presset marked.

Nye stormfald ?

Det næste problem kan komme til vinter hvis der kommer nye storme. Der står mange rande som er blottet og kan blive udsat for stormfald.

Meget afhænger af om de blottede træer får mulighed for at stabilisere sig. Blot et par år kan være nok til at de kan klare almindelige vinterstorme.

Det våde og kølige vejr i maj-juni er også til gavn på det punkt, fordi det giver gode vilkår for rodvækst.

Konklusion

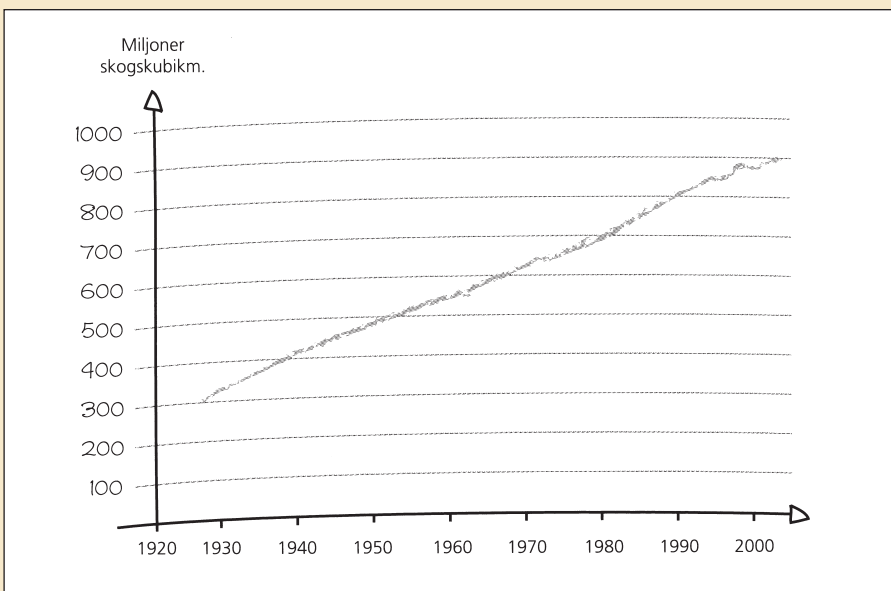
Udbudet af råtræ kan øges til vinter hvis der sker nye stormfald i de blot-

Man fornemmer hvordan mange små veje var lukket i ugevis.

I de små samfund er næsten al strømforsyning baseret på luftledninger, og der gik næsten to måneder før alle havde strøm. Nu er der mange steder udlagt midlertidige kabler langs vejene, omhyggeligt afmærket med gult.

tede rande – og til næste forår hvis der sker kraftige angreb af barkbiller. Indtil nu har vejret dog været til gunst for skovdriften, så man kan tillade sig en vis behersket optimisme på det område.

Hvis man vil til Sverige og se stormfald bør man køre efter de områder der er hårdest ramt. De fremgår af kortet i Skoven 4/05, side 175, (findes på www.svo.se).

Lille nedgang i vedmasse

Sydved har lavet en pjeces til skovejeren med deres bud på fremtidens skovbrug. De lægger her vægt på at afdramatisere virkningen af stormfaldet.

De peger på at i de seneste 50 år er den stående vedmasse af salgbart træ i Götaland steget fra 500 til 900 mio. m³. Samtidig er den årlige hugst næsten fordoblet.

Stormfaldet svarer til tre normale årshugster i Götaland. Efter stormen er den stående vedmasse i Götaland den samme som den var sidst i 1980'erne.

Der mangler naturligvis en del arealer i de ældre aldersklasser, og i visse områder er det meste af den gamle skov væk. Men for Sydsverige som helhed er der stadig meget skov tilbage.

Stående vedmasse i Götaland (Sverige op til en linje gennem de to store søer) 1930-2005.

Kilde: Riksskogstaxeringen.

AKKERUP PLANTESKOLE
 5683 HAARBY
 TLF. 6473 1058 - FAX 6473 3158
 mail@akkerup.dk
 WWW.AKKERUP.DK

Skov-, læ og hækplanter

Rekvirer katalog eller De er velkommen til at aflægge Planteskolen et besøg. Tilbud afgives gerne.

Skoven lige

Lindealléer

Linden er et stort, smukt og stabilt træ, det kan blive mindst 300 år gammelt og kan beskæres kraftigt. Derfor er det meget populært som prydræ i alléer, byer, parker og langs veje.

Tegnekul

Det er let og enkelt at lave sit eget tegnekul. Lindetræ giver det bedste tegnekul, men andet løvtræ kan også bruges.

Hug lindetræet i stave på 1 x 1 x 10 cm. Læg en god håndfuld i en kagedåse. Hug et hul i bund og top med en dolk. Sæt kagedåsen på et bål med god varme. Først fordamper vandet – du kan se dampen op af hullet. Derefter brænder gasserne i træet med en blå flamme.

Når flammen forsvinder er alle gasserne forbrændt, og kun kulstoffet er tilbage. Så er kullet færdigt.

Anvendelse

Alle dele af træet har været brugt til forskellige formål. Veddet er især godt til billedskærerarbejde og tegnekul, men man har også brugt det til bl.a. sko, køkkenredskaber, vogne, stammebåde, musikinstrumenter og legetøj. Bladene kan spises og har været godt foder til husdyr om vinteren.

Af naturvejleder Eva Skytte,
Dansk Skovforening

Linden er kærlighedens træ. Den blomstrer i juli måned, og den fine duft tiltrækker mange insekter.

Linden har gennem tiden været anvendt til alt fra dagligdags redskaber til sko, vikingskibe og husapotek.

Lige nu kan du se linden blomstre. De små lindeblomster springer ud fra slutningen af juni til slutningen af juli.

Blomsterne er tvekønnede dvs. både han og hun. De er gulhvide og sidder på en stilk i små kvaster på 3-11 stykker. Stilken ender i et aflangt blad (kaldet forbladet), der har form som en lille vinge.

I løbet af sommeren udvikler de bestøvede blomster sig til frugter. De ligner små nødder, men de er egentlig en kapsel med 5 rum med 2 frøanlæg i hver. Normalt udvikles kun ét frø.

Te af lindeblomster

er godt mod hoste og forkølelse. Lindeblomster er fulde af nektar og giver en fin smag.

Pluk blomsterne med den grønne vinge og læg dem til tørre f.eks. på en bakke. Når blomsterne er helt tørre kan du opbevare dem i en lufttæt boks, så har du te til hele vinteren. Hæld kogende vand på 3 teskefulde blomster. Lad det trække 3-5 minutter.

Lindebast

Basten er det lag der sidder mellem barken og veddet. Det har været et eftertragtet materiale bl.a. til rigning til skibe, tovværk, fiskenet, måtter og kurve.

nu – linden

Historier om skov

Dette er den anden artikel i en ny serie om viden og aktiviteter i skoven. Den første blev bragt i Skoven 04/05 om birken.

Linden er en varmekrævende træart, og derfor går der som regel en årrække imellem at der dannes spiredygtige frø i Danmark. Derfor ser man også sjældent frøplanter af lind.

Linden sprang ud ud i begyndelsen af maj måned. Bladene er lette at kende på den lidt skæve hjerteform med savtakkede kanter. Hvis du ven-

der bladet om, ser du de karakteristiske små hårtotter. De sidder i vinklerne mellem blad-nerverne. Her bor forskellige småkravl – bl.a. rovmider.

Linden har ingen betydning i dagens skovbrug, men gennem tiden er både veddet, barken, blade, blomster og rødder blevet brugt.

Man bliver tit klistret på fingrene

når man plukker lindeblomster – og bilen bliver fedtet når den står under et lindetræ. Det er honningdug som er bladlusenes ekskrementer og består af sukkerstoffer fra træets saft. Bladlusen afgiver honningdug fra sin bagende, og den spises af mange smådyr, bl.a. myrer og bier.

Snit en brummer

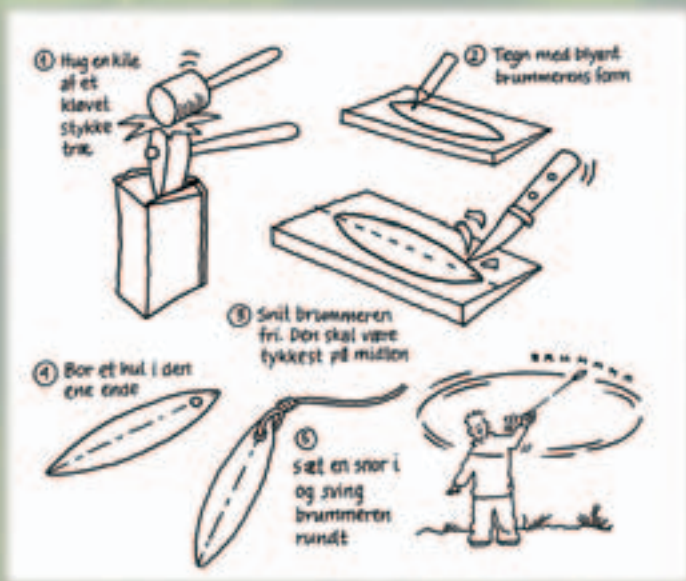
Lind er utrolig dejligt at snitte i – det nyfældede ved er blødt og let at arbejde med. Snit f.eks. en brummer – et sjovt lyd-instrument, som de kendte til allerede i stenalderen. En brummer er en lille flad ting i en snor som laver en snurrende, brummende lyd, når man snurrer den over sit hoved.

Brummeren bliver i dag brugt mange steder i verden, som et legetøj eller som musikinstrument. Den er også forbundet med overtro. Brummeren bliver bl.a. brugt til ungdomsindvielser, af regnmageren og for at give jagtlykke.

Tegningerne er af Eva Wulff og er fra www.skoven-i-skolen.dk. På hjemmesiden kan du læse mere om brummeren. Her findes også en lang række andre forslag til snitteaktiviteter.

Lindeblomst-bitter

1 stor håndfuld friske lindeblomster overhældes med 3 dl snaps. Lad det trække en uges tid. Filtrér gennem et kaffefilter, så er snapsen klar til brug. Fortynd evt. med snaps efter behag. Smagen bliver endnu bedre, hvis snapsen får lov at hvile 1/2 års tid – hvis du kan vente så længe!

Linden spreder sine frø

med vinden. Dog lander de ikke langt fra modertræet. Prøv at kaste lindefrøene med den lille vinge op i luften eller ud af et vindue. Det falder som en lille snurrende propel gennem luften.

200 året for Fredskovsforordningen

Jubilæet for den første skovlov markeres med særudstilling, ekskursioner og foredrag.

Reventlow-Museet Pederstrup afholder en række arrangementer for at markere at det i år er 200 året for den første skovlov, Fredskovsforordningen af 1805. Arrangementerne finder sted på Lolland (Pederstrup ligger nord for Nakskov).

Udstilling

Museet viser en særudstilling om hvordan vi gennem tiderne har behandlet og udnyttet skovene. Statsminister C.D.F. Reventlow var hovedmanden bag Fredskovsforordningen.

Udstillingen rummer malerier, tegninger, fotografier, skovkort, bøger, redskaber, modeller mv. som fortæller skovenes historie gennem over 300 år. Fra tidligere tiders flersidige skovbrug over 1800-tallets nytteprægede opfattelse af skoven og frem til nutidens vision om *natur nær skovdrift*. C.D.F. Reventlow spiller her en vigtig rolle både som lovgiver, videnskabsmand og praktisk forstmand.

Det meste af udstillingen findes i Herskabsstalden med en aflægger til Ridehusets store sal hvor der findes en række store skovbrugsredskaber, bl.a. kævlevogn, skovkran og et spisehus.

Herskabsstalden på Pederstrup. 10. juni - 2. oktober 2005. Åben daglig kl. 13-17, mandag lukket.

Omvisninger

Alle søndage i juli måned er der omvisning i særudstillingen ved kultur- og naturvejleder Anne Elmer.

Søndagene d. 3., 10., 17., 24. og 31. juli kl. 14. Gratis ved betaling af normal entre til udstillingen (20 kr).

Reventlow-Museet består af tre dele: Hovedbygningen med de faste samlinger, parken i engelsk-romantisk stil, og Ridehuset som bruges til særudstillinger. Billederne stammer fra den faste udstilling.

Skovekskursioner

Der afholdes en række ekskursioner til private skove på Lolland hvor skovejere og forstmænd vil fortælle om skovenes historie og om de krav som nutidens lovgivning stiller til skovbruget. Turen d. 18. september er specielt for børnefamilier.

Hamborgskoven, Fuglsang Skovdistrikt. Søndag d. 4. september kl. 14 ved indkørslen til skoven lige efter Middelaldercenteret. Turleder: Skovrider Poul Schreiner Hansen og skovfoged Rune Rybner Petersen.

Vindeholme Skov. Søndag d. 11. september kl. 14 ved Vindeholme Strand. Turleder: Godsejer Gustav von Rosen, Rudbjerggård.

Ludvigshave, Halsted Kloster Skovdistrikt. Søndag d. 18. september kl. 14 ved Skelstofte, Pederstrupvej 123, Vesterborg (parkering til højre på gårdspladsen). Skovtur med aktiviteter især for børnefamilier. Arrangeret i samarbejde med biolog, naturvejleder Eva Skytte, Dansk Skovforening.

Dyrehaven ved Halsted Kloster. Søndag d. 25. september kl. 14 ved Maribovej ved indgangen til skoven. Turleder: Greve Mogens Krag-Juel-Vind-Frijs.

Knuthenborg Skovdistrikt. Søndag d. 9. oktober kl. 14 ved Knuthenborg Godskontor, Birketvej 1, Bandholm. Turleder adm. direktør, forstkandidat Steffen Stræde.

Holmeskoven, Krenkerup Skovdistrikt. Søndag d. 16. oktober kl. 14 ved Vægterboligen (rødt murstenshus) i svinget ved Dyrehaven på Krenkerupvej. Turleder skovfoged Benny Christensen.

Ekskursionerne er gratis. Tilmelding på tlf. 54 93 51 54 eller reventlow@museum.dk

Foredrag

Tre markante forstmænd fra Storstrøms amt taler om nutidens og fremtidens skovdrift set fra såvel det

Fredskovsforordningen

Forordningen "Om Skovenes Udskiftning, Vedligeholdelse og Fredning" – i daglig tale Fredskovsforordningen – blev udstedt 27. september 1805. Den var et led i de store landboreformer og var gældende for alle private skove i Danmark.

Forordningen påbød at al privat skov skulle udskiftes og indfredes.

Udskiftning betød at fællesskabet mellem herremænd og fæstebønder om overskov, underskov og skovgræsning skulle ophøre. *Indfredning* betød at skovene skulle indhegnes af stendiger, jordvolde eller hegn, og at husdyrene skulle ud af skoven.

Eksisterende skov skulle vedblive at være skov til evig tid. Ingen skov måtte fældes, og den der forhuggede og forsømte at *opelske* ung skov kunne idømmes store bøder. For at forhindre spekulationskøb af skove måtte den der blev ejer af en skov i de første ti år kun hugge til eget forbrug, ikke til salg.

Med Fredskovsforordningen blev der sat en stopper for den hårdhændede udnyttelse af skovene der truede forsyningen med Danmarks vigtigste råstof – træ. Forordningen var gældende i 130 år, indtil den i 1935 blev afløst af en egentlig skovlov.

Ikke mindst takket være Fredskovsforordningen eksisterer der stadig skov i Danmark.

private som det statslige skovbrugs synsvinkel. Foredragene arrangeres i samarbejde med Vestlollands Folkeuniversitet.

Torsdag d. 13. oktober kl. 19.30.
Godsejer, forstkandidat *Lars Wilhjelm*, Orenæs: "Skovpolitik før, nu og efter, set med en privat skovejers øjne".

Torsdag d. 20. oktober kl. 19.30.
Skovrider *Mikal Herløw*, Petersgaard: "Skovdyrkning i det private skovbrug. Tradition, kvalitet og moderetninger i skovbehandlingen".

Torsdag d. 27. oktober kl. 19.30.
Statsskovrider *Claus Jespersen*, Falsters Statsskovdistrikt: "Statsskovbrugets rolle gennem tiderne som myndighed og skov- og naturforvalter".

Hovedbygningen på Pederstrup.

Entre 60 kr. Tilmelding på tlf. 54 93 51 54 eller reventlow@museum.dk.

Museet og cafe

Museet er åbent 30. april - 2. oktober. Hver dag kl. 13-17, mandag lukket.

Cafe ved Ridehuset er åben i museets åbningstid.

I hovedbygningen er der en særudstilling om herregårdskøkkenet i 1880'erne.

På hjemmesiden www.reventlow-museet.dk findes en del materiale om C.D.F. Reventlow og den faste udstilling.

I Skoven 8/05 omtales særudstillingen nærmere.

Red.

Vedskov – Træsalg

Maskinskovning og køb af nåletræ Entreprenørarbejde tilbydes:

Maskinskovning:	7 stk. Timberjack i alle størrelser
Udkørsel:	6 stk. Silvatec – Timberjack
Kvas rydning:	Gummiged med kvasgrab
Oprilning til plantning:	Gummiged med opriller
Rod- og grenknusning el. knusning af juletræer:	Ahwi 580 med 300 hk traktor
Plantning:	Maskinelt eller manuelt
Plantehuller:	Bor
Sprøjtning:	Tågesprøjtning
Flishugger:	Selvkørende
Fældebunkelægning	
Reparation af vej:	Gravemaskine

Køb og salg af nåletræ:

Langtømmer	Special effekter:
Korttømmer	Flagstænger
Emballagetræ	Pæle og rafter
Kassetræ	Lærk og douglas
Brænde også af løvtræ	Troldhede træ
Cellolusetræ	

Brænde sælges 2 m stykker eller savet og flækket

**Skovfoged-rådgivning kan tilbydes
Høje priser gives – Kvalitet i højsædet**

Vedskov – Træsalg og skovservice

v/Peter Laursen

Vedskovvej 6, 8883 Gjern, Tlf. 8687 5126 – 2323 1098
4058 3826 – 2349 7391 – 2467 7761

**Professional Batboxes
for biological Pest Control**

Our mission is to assist our customers in natural biological pest control. Our products are approved by leading nature conservation organisations and forestry agencies all over Europe.

Advantages of boxes made of the unique SCHWEGLER wood-concrete material:

- longlasting and woodpecker resistant
- air-permeable but windproof
- proven for decades all over Europe
- no threat to machinery due to patented and officially approved hangers
- low total cost and easiest maintenance

Bats full an important function in the biological control of insect pests. Studies have shown that during one summer each large bat will consume up to a kilo of insects, which amounts to half a million insects.

The free catalogue and full product range is available at:
BWD + GARDEN CARE ApS
Laurids Blings Alle 7, DK-2000 Frederiksberg
Phone +45 36870510 Fax +45 38862245
E-Mail: lassepeitersen@hotmail.com

More information:
www.schwegler-nature.com

Stora Enso er ved at opføre en ny papirmaskine i Kvarnsveden i det centrale Sverige til produktion af avispapir og magasinpapir. Men selskabet siger det bliver den sidste større investering i Europa. (Arkivfoto fra Stora Enso af Oulu papirfabrik i Finland).

Er det værd at investere i nordisk skovindustri ?

Stora Enso vil fremover ikke lave større investeringer i Europa. Afkastet er bedre i Sydamerika og i Kina.

- Stora Enso planlægger på længere sigt at flytte sin produktion af cellulose fra Europa til nye anlæg i Syd-

amerika, Asien og måske Rusland. Vi får højere afkast ved at lave cellulose fra hurtigtvoksende eucalyptus end fra langsomtvoksende nordisk gran.

Det sagde adm. direktør Jukka Härmälä til den store svenske avis Dagens Nyheter i starten af marts. Udtalelsen har vakt betydelig opsigt og fremkaldt frygt for at også andre

skovselskaber på længere sigt vil flytte produktion ud af Norden. Stora Enso er ikke hvem som helst – det er Nordens største skovselskab, og verdens største producent af papir.

I øjeblikket udvides Kvarnsveden papirfabrik i Sverige for et beløb af 4,5 mia. SEK. Fabrikens kapacitet vil stige fra 675.000 tons til 1 million

tons om året (forbruget af råtræ er 3-4 gange større end produktionen). Stora Enso har nu bebudet at det bliver den sidste store investering i den vestlige verden.

Brasilien og Kina

Den fremtidige placering af produktionsanlæg vil blive bestemt af adgang til råvarer og efterspørgslen på papirprodukter. I Norden er omdriften for nåltræ typisk på 70-80 år, mens man i troperne kan nøjes med 10-15 år for eucalyptus og acacie.

Et godt eksempel er Veracel i Bahia i det nordøstlige Brasilien. De første træer blev plantet i 1994, og de er nu klar til afdrift. Der er bygget en ny fabrik som starter i år og vil producere 900.000 tons cellulose om året. I Kina er man nu også begyndt at plante skov, og om 10-15 år regner man med at have råtræ klar til en fabrik.

- Hvis ikke industrien tilpasser sig vil overskuddet falde i fremtiden, og dermed forringes muligheder for videre udvikling, sagde Jukka Härmälä. Vi har en masse intern debat om disse emner. Vi tror efterspørgslen på papir fortsat vil

stige, men rentabiliteten vil afhænge af vores omkostningsstruktur.

- I de kommende år må vi leve med højere råvarepriser i Sverige, Finland og Nordamerika. Vi kan ikke undgå denne situation, selv om produktiviteten løbende forbedres.

Avisen spurgte om beskæftigelsen i Nordeuropa ville gå ned til fordel for Kina og Sydamerika.

- Det er et emne som må behandles meget forsigtigt, svarede Jukka Härmälä. Der vil ikke ske noget her og nu, men det er åbenbart at dette er den langsigtede udvikling.

Andre selskaber går med lignende overvejelser. Metsä Botnia har således meddelt at de planlægger at bygge en cellulosefabrik i Uruguay som skal være klar i 2007. Den skal producere 1 million ton om året, svarende til et råvareforbrug på 3-4 mio. m³. Som begrundelse hedder det at omkostningerne i Uruguay er det halve af Finland.

Fremtid i Finland

De finske skovejeres organisation MTK er bekymret over den løbende debat om fremtiden for skovindustrien og hele skovsektoren.

Stora Enso koncernen

Stora Enso er dannet i 1998 ved en fusion mellem svenske Stora og finske Enso. I 2004 var omsætningen 12,4 mia. euro (93 mia. kr), og overskuddet før skat blev 639 mio. euro.

Stora Enso har produktion i omkring 20 lande, bl.a. Sverige, Finland, Tyskland, Frankrig, Portugal, Brasilien, USA, Canada og Kina. Der er 44.000 ansatte.

Forbruget af råtræ er 46 mio. m³ om året. Kapaciteten for papir og pap er 16,4 mio. tons om året (nr. 1 i verden) og for skåret træ 7,7 mio. m³ (nr. 3 i verden).

Læs meget mere om koncernen på den omfattende hjemmeside www.storaenso.com

- En så opgivende holdning er uansvarlig. Selskaber som lægger vægt på deres sociale ansvar bør ikke forringe skovsektorens arbejdsvilkår med negativ omtale.

I Brasilien er eucalyptus klar til afdrift i løbet af 10-15 år, og omkostningerne er lavere end i Norden. Derfor vil de store investeringer i fremtiden ligge i bl.a. Sydamerika og Asien. (Arkivfoto fra Stora Enso af eucalyptus i Brasilien).

Stora Enso sælger skov

Stora Enso er i disse år i gang med at afhænde store dele af sine skovejendomme. Det er primært skove i de udviklede dele af verden der frasælges, mens man øger skovarealet i udviklingslande.

I 2002 solgte Stora Enso 600.000 ha i Finland til et selskab (hvor man har 41% af aktierne), og 125.000 ha i USA blev helt solgt fra.

I 2004 solgte man 1,9 mio. ha i Sverige til et selskab hvor man i dag har 43% aktierne, og 146.000 ha i Canada blev helt solgt fra. Desuden blev der delvist solgt 35.000 ha i Indonesien som led i de store investeringer i Kina. Fordelen ved Kina er en mere stabil politisk situation, og investeringer er mere fordelagtige.

Årsagen til disse frasalg er "at frigøre kapital fra ikke-kerne aktiver. Kapitalen investeres i nye markeder i projekter som opfylder vores finansielle mål."

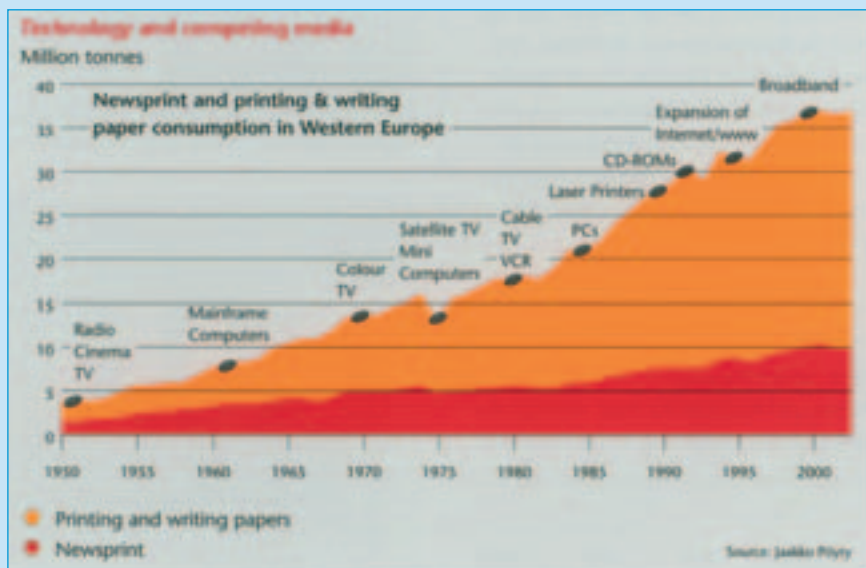
Salget af skov i Europa og Nordamerika er ikke udtryk for at Stora Enso slet ikke vil eje skov. For man beholder skovene i Brasilien (70.000 ha), Kina (14.000 ha), Portugal og Thailand, og selskabets skovareal i disse lande vokser.

Formålet med at eje de store skovarealer i Sverige og Finland var oprindeligt at sikre industrierne forsyning med råvarer. Når skovene sælges må det tages som udtryk for at det i dag ikke er vanskeligt at skaffe råtræ på det frie marked.

- For tiden er produktionen i den finske skovindustri rekordhøj, og prognoser peger på fortsat vækst. Den stående vedmasse i skovene øges, og tilvæksten er stigende. Finlands internationale konkurrenceevne er i top, og den finske skovsektor er blandt de bedste i verden både hvad angår økonomi og viden.

- Selvom skovsektoren står over for nye udfordringer med globaliseringen, så er den ikke i krise. Der er stadig mulighed for udvikling af skovsektoren, og for investeringer og rentabel produktion. Skoven vil også i fremtiden være en vigtig faktor i landets beskæftigelse og en vigtig del af vores nationale økonomi, slutter de finske skovejeres organisation.

sf

I de sidste 50 år har der været stigende forbrug i Vesteuropa af avispapir (rød) og især tryk- og skrivepapir (orange). Gennem årene er der til stadighed udviklet ny teknik, og det ser ikke ud til at have stoppet væksten. Men dette er selvfølgelig ikke garanti for at papirforbruget vil blive ved med at vokse.

Papirmarkedet

Stora Enso har i sin årsberetning vist en analyse af udviklingen på markederne for trykpapir.

Den viser at i modne markeder (fx Europa og Nordamerika) vil der være en langsom stigning i efterspørgslen for papir til aviser, og en moderat stigning for papir til magasiner og reklamer. Størst vækst ventes i papir til bøger, tidsskrifter og kontorformål.

På nye markeder (fx Asien og Sydamerika) ventes stærk vækst på alle produkter.

Selskabet reagerer på denne udvikling ved

- at flytte mere produktion til områder med lave omkostninger,
- fortsat at konsolidere, forbedre produktiviteten og øge forædlingen af produkter på modne markeder,

- fuldt ud at anvende det store salgs- og markedsføringsapparat.

Strategien for nye markeder samles om tre områder:

- Sydamerika med de lave priser på fibre.
- Kina med det hurtigt voksende marked.
- Rusland med de omfattende fiberressourcer.

Gruppen ønsker at øge sine aktiviteter i nye markeder for at sprede aktivporteføljen geografisk, for at drage nytte af et forretningsmiljø med lavere omkostninger og for at opnå vækst i indtjeningen fra nye markeder.

Kilder:

www.nordicforestry.org 8.3.05 og 5.4.05
www.storaenso.com

Stora Enso Annual Report 2004 og 2002
e-skoven 11.5.05

www.SKOVPLANTER.dk

- til juletræs- og pyntegrøntkulturer, skovplantning, læ- og landskabsplantning. Ring efter vores plantekatalog eller et uforbindende tilbud.

AARESTRUP PLANTESKOLE

Aarestrupvej 162 · 7470 Karup · Tlf. 8666 1790 / 9740 5244

FASTAC 50

The Original

...bruges mod insekter inden for skovbrug og juletræsdyrkning

Fastac 50 bekæmper bl.a. nåletræssnudebiller, ædelgranlus, ædelgran-nålevikler samt beskytter kævler og tømmer ved eksport eller lagring i skoven.

Fastac 50 må ikke ud-sprøjtes i stærkt sollys og med temperaturer over 22°C, samt på træer med begyndende knop-skydning.

Medlem af
**Dansk
Planteværn**

Agro Nordic / Baltic

Tage Knudsen 64 41 80 63 / mobil 40 16 81 63
Flemming Larsen 32 66 07 17 / mobil 40 71 84 32
Jørgen Lundsgaard 32 66 07 22 / mobil 20 22 19 50

www.agro.basf.dk

BASF
The Chemical Company

Læs altid etiketten før brug!

Birkens fremtid til debat

Ny produktionsmetode kan give billigere cellulose af birk. Til gavn for finsk skovbrug – og i sidste ende også for dansk.

Birken er en vigtig træart for finsk skovbrug. Træet findes overalt i skovene, og veddet er en vigtig råvare for papirindustrien.

I den senere tid har flere rejst tvivl om birkens fremtid på længere sigt. Men nu er der ved at blive udviklet en ny metode for produktion af cellulose ved den kemo-termo-mekaniske proces (=CTMP).

Den ny metode fører til cellulose med en højere opacitet end andre typer cellulose. Metoden bruges allerede for asp.

Opacitet eller gennemskinnelighed er en vigtig kvalitet ved papir. En høj opacitet betyder at det er sværere at se hvad der er trykt på den anden side af papiret. Man kan derfor alt andet lige nøjes med lidt tyndere (og dermed billigere) papirkvaliteter.

Den vigtigste råvare for papir er stadig den langfibrede nåletræcellulose, som giver papiret høj styrke – men til gengæld en lav opacitet. Derfor har man brug for en mindre mængde af den kortfibrede løvtræmasse for at opnå en jævn og tæt papirflade med gode trykegenskaber.

Cellulose af birk og asp har i de senere årtier mødt stigende konkurrence fra eucalyptus, der har høj tilvækst og kan produceres billigt i troperne. Mange nordiske papirfabrikker har derfor importeret cellulose eller råtræ af eucalyptus bl.a. fra Sydamerika.

Den ny produktionsmetode er udviklet af et forskningsinstitut finansieret af den finske skovindustri (KCL). Problemet ved CTMP metoden har hidtil været det høje energiforbrug. Nu mener man at det er muligt

Skal man i fremtiden lave kortfibret cellulose af finsk og svensk birk – eller er det nok med eucalyptus fra Sydamerika?

at halvere energiforbruget, både i CTMP metoden samt i produktion af mekanisk masse. Det vil i øvrigt også medføre øget forbrug af fyr (som giver en langfibret cellulose).

Det skønnes at den ny metode kan øge produktion af papir og pap i Finland fra i dag 12-13 mio. tons om året til 16 mio. tons i løbet af de næste 15 år.

Heftig debat

I den senere tid har flere været ved at afsige en dødsdom over birken i Finland.

Direktøren for de finske skovejeres organisation har rådet skovene til på længere sigt at koncentrere sig om at dyrke nåletræ. Han forudså at birk fremover kun kunne afsættes til energi. Birken ville genvinde sit øgenavn fra 1950'erne, "den hvide fare".

Direktøren for den næststørste finske papirkoncern, UPM, har sagt at i fremtiden ville kortfibret cellulose blive lavet i plantager med hurtigtvoksende træarter – og fra genbrugsfibre. Derfor så det sort ud for birken.

Lederen af forskningsinstituttet KCL advarer til gengæld mod at rydde

birkebevoksninger. Han siger at produktionen fra alle Sydamerikas planter kun svarer til nogle få års vækst i produktionen af papir.

Hertil svarer det store konsulentfirma Jaakko Pöyry, at alt det træ som hele verdens skovindustrier har brug for kan leveres fra 80 mio. ha i Brasilien (svarende til 10% af hele Brasiliens areal).

“Mere skov har industrien ikke brug for. Resten af verdens skove kunne overgå til plukning af bær og svampe”, sagde bestyrelsesformand Rainer Häggblom.

sf

Kilde: www.forest.fi 28.3.05

SELVKØRENDE BOMLIFTE

SL 185

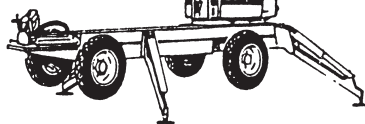
- 18,5 meter op
- 10 meter ud
- Firehjulstræk
- Krabbestyring
- Penduloph. hjul
- Hydr. støtteben
- 2 speed kørsel
- Kurvrotation

SL185/SL240 vil komme over, rundt om, igennem . . . stort set alle forhindringer.

SL 240

- 24 meter op
- 12 meter ud
- Firehjulstræk
- Krabbestyring
- Penduloph. hjul
- Hydr. støtteben
- 2 speed kørsel
- Kurvrotation

Besøg os på Langesø messen stand 24

Salg og udlejning af skovlifte.

SØNDERVANG 5 · 9640 FARSØ · 9863 1599

Ubalance spredes

Og hvad betyder det så for mig, kunne en dansk skovbruger spørge – jeg producerer jo ikke birketræ?

Sagen er at markedet for råtræ består af forbundne kar: Er der uligevægt ét sted forplanter den sig ud i hele systemet.

Til produktion af en række papirtyper bruger man primært cellulose af nåletræ, men man tilsætter en mindre mængde løvtræ for at få den rette tryk kvalitet. Hvis der i et område – fx Norden – findes birkecellulose til en konkurrencedygtig pris medvirker det til at anvende en stor mængde gran-cellulose.

Industrien har normalt anvendt birk og asp, men der er også i en del år importeret eucalyptus, både som cellulose og råtræ. Dels fordi det har været billigere, dels fordi eucalyptus teknisk er lidt bedre end birk på nogle punkter.

Men i stedet for at sende eucalyptus til Norden kan man jo også vælge at producere papiret i de lande hvor eucalyptus'en gror. Og i så fald bliver løvtræet ikke blandet med nordisk nåletræ, men derimod tropisk fyrretræ.

Denne situation vil medføre overskud af cellulose af såvel birk som gran. Det vil i næste række påvirke markedet for andre effekter såsom spånpladetræ og energitræ.

Som sidste trin vil det påvirke afsætningen af savværksflis af gran. Det er en vigtig del af indtjeningen når savværkerne – danske og nordiske – skærer nåletrætømmer.

Så en dansk skovbruger har bestemt interesse i at den finske industri kan lave birkecellulose til en konkurrencedygtig pris.

SCHAUMANN PORTALTRAKTOR

Besøg os på Langesø 2005 stand 68

3-hjuls træk, frihøjde 2,4 m, trinløs justerbar bredde 2,0-3,0 m (udv. dæk)
37 HK dieselmotor, trinløs kørehastighed 0-12 km/t, 5 liftophæng
redskaber som bundklipper, gødningsudlægger og sprøjteskærm kan også leveres

Maskinfabriken SCHAUMANN

v/ Hugo Kaas-Pedersen

Landevejen 19, DK 5882 Vejstrup, Telefon 62 28 12 78, Fax 62 28 12 68,
e-mail: schaumann@schaumann.dk, homepage: www.schaumann.dk

Arkitektens tegning af det færdige kontorhus.

Kontorhus i træ

Finland bygger Europas højeste kontorhus med træ som bærende konstruktion.

- Boliger står for halvdelen af alt nybyggeri i Europa, og kontorer for omkring en femtedel. Træ er anerkendt som materiale i enfamiliehuse, men i kontorbyggeri er det andre materialer der dominerer. Derfor er der behov for en overbevisende demonstration af de muligheder som træ tilbyder, især til bærende konstruktioner og til facader.

Det siger ejendomsdirektør Lauri Palojärvi fra Finnforest. Firmaet betegner sig som Europas største producent af træprodukter baseret på massivtræ og ejes af finske skovejere.

Arkitektens tegning af huset indvendig.

Finnforest får nu lejlighed til at vise hvad træ kan bruges til gennem opførelsen af et kontorhus på 8.000 m² i Tapiola, en forstad til Helsinki. Projektet hedder "Modular Office" og et af de vigtigste mål er at "fremme og markedsføre anvendelsen af træ i byggeri, og især at vise konkurrenceevnen for træ i moderne kontorbyggeri".

Huset får fem etager, hvor træ anvendes i de bærende dele i fire etager. De bærende søjler består af limtræ, og i facaderne anvendes paneler af limtræ og varmebehandlet træ (ThermoWood®). Desuden indgår skåret træ, krydsfiner og Kerto® bjælker (bjælker fremstillet efter samme metode som krydsfiner). Finnforest står for udviklingen af huset som helhed samt levering og montage af de bærende trædele, komponenter og facader.

Projektet er udvalgt efter en arkitektkonkurrence hvor der indgik moderne livscyklustankegang i såvel miljøkrav som brugernes behov. Der er lavet analyser af husets vand- og energiøkonomi, affaldshåndtering, luftkvalitet, samt levetid og bæredygtighed for bygningen og dens enkeltdele.

Huset indgår også i et projekt i den finske byggeindustri's branche-forening hvor man udvikler særlige regler for økologisk effektivitet og livscyklus målinger.

Grundstenen blev lagt i september 2004, og huset ventes færdiggjort i sommeren 2005. Det vil så blive Europas højeste kontorhus med træ som bærende konstruktion.

Når huset er færdigt vil det blive solgt til Tapiola Gruppen som omfatter to forsikrings- og pensionselskaber. Huset udlejes til Finnforest samt flere andre firmaer.

- Huset opfylder Tapiola Gruppens krav til investeringer hvad angår sikkerhed og rentabilitet, siger ejendomsdirektør Asko Salminen, samtidig med at det fremmer Gruppens miljøstrategi.

sf

Kilder: www.finnforest.com,
www.moelven.com

Huset er et resultat af en arkitektkonkurrence som blev vundet i 2003 af Helin & Co. Huset ligger i Hakalehto området i Tapiola, som hører til Espoo kommune, som ligger lige vest for Helsinki.

De bærende søjler rejses (25.11.04).

Facaden monteres (15.4.05).

Finnforest

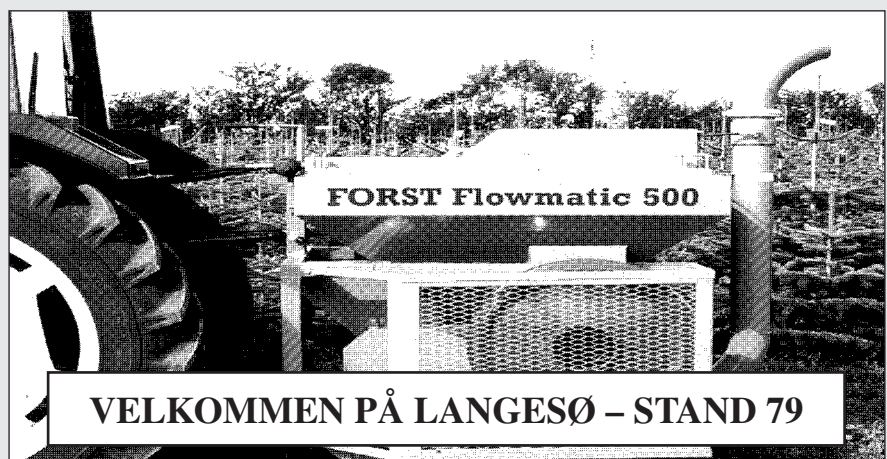
Omsætningen i Finnforest var i 2004 på 1,924 milliarder euro (14,4 mia. kr) med et overskud på 3,2 millioner euro. Finnforest leverer byggematerialer af træ og træbaserede produkter, systemer mv. til kunder inden for byggeri, industri og detailhandel. Sidste år producerede Finnforest ca. 5,6 mio. m³ træprodukter, baseret på over 11 mio. m³ råtræ.

Finnforest er repræsenteret i over 20 lande og beskæftiger 8000. For nogle år siden købte Finnforest den norske savværksgruppe Moelven, som står for Finnforest's aktiviteter i Danmark, Sverige og Norge.

Finnforest er en del af Metsäliitto gruppen som ejes af 130.000 finske skovejere.

Læs mere på www.finnforest.com

Forst Flowmatic 500 Skovgødningsspreder

Professionelle bruger maskiner fra:

BÖVLUNDA S

Bovlundbjergvej 20, 6535 Branderup J
Tlf: 74 83 52 33, Fax: 74 83 53 95
www.bovlund.dk - bovlund@bovlund.dk

Lidt forstlige erindringer aktuelt i dag

Af skovrider Jørn de Simony,
Havnevej, Præstø

**Om tidligere tiders skov-
dyrkning – som har interesse
i nutiden:**

- **Bøg skal ikke gemmes for længe.**
- **Ær giver værdifuldt træ og er ikke ukrudt.**
- **Forsøg med plukhugst drift efter fransk model.**
- **Den første nobilis dyrkning.**
- **Og skovbrug som en sport for gentlemen.**

Kort før den sidste orkan læste jeg to artikler her i bladet, hvor det slog mig – har man virkelig allerede glemt stormen i 99 ?

Bøge som fedegrise

Godsejer Thomas Harttung skrev i Skoven 12/04 en meget læseværdig artikel om bøgdrift på grundlag af studier i naturskov. Den mundede ud i en anbefaling af at satse på tilvæksten på de gamle kvalitetsbøge og lade dem stå som fedegrise. Det vil jeg nu ikke anbefale – der er risiko for tab.

Skovrider Holm på Ålholm - hvor jeg i 50'erne var forstassistent - gjorde sig tilsvarende tanker, og jeg blev sat til at måle hans prøveflader. Der var bare det kedelige, at de var vokset nedad!

Holm blev rasende og standsede det hele. Det viste sig, at min forgænger havde lagt lidt til målene sidste gang for ikke at få vrøvl!

Bøgene blev huggede, og kvaliteten var da også dalende. Smukke bøge er ikke så resistente som de

knastede.

I de næste 30 år fik jeg et dusin skovtilsyn rundt på Øerne og så tilsvarende ting. Det er kun ege, jeg har brugt som fedegrise. De kan tåle det og har været dejlige at have som reserver.

Enkelte spredtstående gamle ær har jeg også fredet. Men det var for at bruge dem til frøtræer, så vi kunne opgrave billige planter til efterbedring i vore selvfor yngelser.

Bøg skal ikke gemmes

Den for mig meget inspirerende administrator – baron Carl Rosenørn-Lehn på Oremandsgård – sagde engang – “man skal passe på, at bøgene ikke får navne”. Det fremkom da jeg ville have vedtaget, hvad der var prydræer og hvad der var skovbrug.

På Ålholm havde jeg oplevet at Baron Raben sarkastisk på en jagt havde sagt – “vil Skovrideren stå ved Kammerherrens Bøg”. “Jamen Johan Otto” sagde en af gæsterne – “der er jo ingen bøg!” – “Nej, det er netop sagen”. Skovrider Holm havde hugget den, mens Baronen om vinteren var på Tenerife.

Efter stormen i 1967 fik jeg tilsyn med Nysø. De havde ikke hugget bøg fra toppen, som jeg havde gjort det på nabogodset Oremandsgård i 11 år. På Nysø var der omtrent det dobbelte bøgestormfald med talrige fladefald. Det var jo desværre en oktoberstorm med blade på træerne og med en gennemvåd skovbund.

Store tunge træer kommer mere i sving, så min konklusion var modsat Harttungs – at jeg satte måldiameteren ned til 40 cm. Den passede bedst når der skulle lysnes for en opvækst, der jo tit indfinder sig på et lidt for tidligt tidspunkt.

Hvis jeg ventede til overstanderne var blevet 50 cm, ville det blive for dyrt i forrentning af den stående ved-

masse. Opvæksten ville også blive mere ødelagt, og gevinsten ville forsvinde som et “kønen med æggene” eventyr.

Det har jeg aldrig fortrudt. Jeg går stadig rundt og glæder mig over bl.a. de mange ærbevoksninger vi fik fremelsket under bøg. De er nu i snart 20 år blevet tyndet af selvhuggere og begynder at indeholde selv i dag salgbart gavntæ.

Ær er ikke ukrudt

Jeg begyndte rigtigt med ær for 40 år siden, hvor jeg havde fået nogle fynske distrikter. Langt de fleste trak hånligt på skuldrene – de sagde at ær var ukrudt.

Det var store folk som skovriderne Bavngård og Abel. De mødtes jævnligt, fortalte min svigerfar godsejer Teisen fra Tiselholt, på en café i Svendborg, hvorfra de slog tonen an på bjerget.

Jeg spurgte min savværksforbindelse – Olesen fra Glamsbjerg – om hans mening, og han var ikke i tvivl – “kan du komme med et passende parti, vil ær altid være ligeså meget værd som bøg”. Så jeg kørte los.

Forskellen i meninger står i dag for mig helt klar. Hvor jeg gik rundt i skovene og huggede for al opvækst efter fransk tradition uden hensyn til skovplaner og afdelingssystemer, så gik flertallet stadig frem efter tysk tradition med deres renafdrifter, kæmpeindhegninger og tilplantninger med alskens fine træarter. Så var det selvfølgelig ikke sjovt, når ahornen væltede frem og skulle fjernes i dyre domme!

Jeg skal ikke benægte, at det mange steder har givet meget smukke bevoksninger. Men af Skovforeningens regnskabsoversigter kunne jeg se, at det var betydeligt nemmere for os med vores billige skovbrug at ligge i toppen med nettoudbytte pr. ha. Det kunne mærkeligt nok den efter-

Bøg må ikke blive en fedegrís og gemmes for længe – så taber man let penge.

hånden alt for udbredte juletræsdyrkning ikke ændre på – men det er en anden historie.

Plukhugstdrift

For at vende tilbage til bøgen, så måtte jeg desværre konstatere hen ad vejen, at mange træer i den ældrende ende efter stormene ikke voksede, som vore gamle planer indikerede. Jeg er kommet til, at de som ikke væltede må have haft betydelige rodbrud som hæmmede væksten. Men vi kunne jo heller ikke tage dem alle på én gang, vi skulle jo have noget at leve af fremover.

Jeg spurgte ejerne hvert år, hvad de forventede, og så afpassede jeg min plukhugstdrift efter det. (Det er her, som jeg tidligere har nævnt, vi mangler den svensk-norske "skogskonto" ordning! (Skovkonto: En del af indtægterne kan indsættes på en spærret konto og beskattes først når beløbet hæves, red.))

Thomas Harttungs gode erfaringer med urskovenes opvækst uden udrensninger overrasker mig. Jeg har tit i Frankrig (og på Fyn) set helt

upassede arealer, og jeg har aldrig forestillet mig, at de kunne blive smukke helt af sig selv, skæve og tynde som de er.

Krukkerne er jeg ikke så bange for – brænde er der altid brug for her efter oliekrisen i 70'erne. Derfor modificerede jeg det til danske forhold, så folkene gik ind én gang på et passende sent tidspunkt for at nedskære alle undertrykte og opknebnede. De måtte endelig ikke sinke det hele med at hugge brændetræer, som selvhuggerne kunne tage senere, når den første tynding var så omsat, at man kunne færdes der igen.

De fik ordrer til at levne så mange træarter som muligt. Det kunne fremme udviklingen af en blandingskov, der senere skulle passe til mine tanker om at bruge skoven med plukhugst som en slags levende trælasthandel.

Her i blandingen har vi også holme med sitkagran – huller hvor opvæksten ikke kom – ekstensivt, uregelmæssigt indplantet o. 1970 på stor afstand – 2x3 m – uden hegn. De er kun blevet tyndet én gang i rækkerne

plus de spordannede rækkehugster. De står i dag vældig flot og er vokset med stor spredning. De største er 30-35 cm, og man kunne måske være fristet til at plukhugge dem efterhånden, som de bliver salgbare.

Måldiameterhugst

Her møder jeg så Niels Hedings optimistiske artikel i Skoven 9/03. Han er faktisk en af de få der har reageret skriftligt positivt på mine tidligere artikler om "måldiameterhugst".

For 25 år siden havde han sammen med forstkandidat Søren Jacobsen fundet nogle gunstige resultater fra 2 af 7 nordtyske statsskovdistrikter, der var blevet pålagt nogle rabiate plighthugster efter krigen. De 2 plukhugstdistrikter lå 60% bedre økonomisk end de andre, der fortsatte med de traditionelle renafrifter, hvilket svarer godt til vore resultater.

Men nu vover Heding minsandten på Lindemborg at praktisere det samme i 50-årig rødgran, hvad jeg aldrig ville have vovet. Men som eksperiment er det jo interessant, for Rold Skov blev jo hårdt stormramt her

Mange sagde at ær var ukrudt som skulle fjernes. Men udbyttet har været godt på de distrikter hvor jeg har dyrket den.

i januar, og er det gået værre eller bedre i de tophuggede parceller?

Ligeledes kunne det være interessant at høre, hvordan det er gået med alle de skønne eksotiske nålebevoksninger på Silkeborgkanten, som jeg så, da jeg var ansat der i 1950. Siden hørte jeg meget om dem igennem hofjægermester Jørgen Sehested, der havde solgt Addithus, efter han havde arvet Broholm, og dér fortsatte at dyrke sin mangeårige skovinteresse.

Sehested på Broholm

Min svigerfar på Tiselholt fik tilsyn med nabogodset Broholm under retsopgøret efter befrielsen. Sehested havde som ven med Chr.X haft en drøm om at få Scavenius's rolle. På egnen var han trods alt stadigvæk ret respekteret, hjalp alt og alle og bl.a. også sin aldrende kusine – stiftsdamen Helga Sehested, der drev 2 af hans gårde – og hvor min kone og jeg nød godt af hendes gæstfrihed.

I modsætning til de andre fynboer var han meget interesseret i skovrider Holms diameterfremmende tynninger. Han kom ligefrem og besøgte os i Roden Skov på Lolland for at se de føromtalt prøvflader. Jeg måtte holde gode miner til slet spil, da det egentlig ikke er det jeg er interesseret i, men han ville også meget gerne høre om mine erfaringer i det franske skovbrug – heldigvis.

Det fortsatte med en brevveksling på vennebasis ulønnet i flere år, hvor jeg skulle læse korrektur på hans tal-

rige skrivelser med skovbrugets koryfæer plus et par mindre selvudgivne bøger. Jeg må sige, jeg blev holdt godt i ørerne.

Fra 1959 fik jeg tilsyn med hans skove, jeg kom der 2 dage ad gangen, hvor jeg boede på slottet (eller i hans sommerhus ud til vandet i Lundeborg) og nød det. Alt fungerede som i gamle dage, med det gamle køkken i sving, tjener bag stolen og 2 damer på godskontoret, der var i huset. Den ene virkede som hans sekretær og var også med på rejser. I skoven var det dog mig der kørte, selvom her også var chauffør.

I virkeligheden var vi ret uenige om skovdriften i sin helhed, men det så jo godt ud alligevel. Han fredede de gamle bøge langt over tiden – dyrkede alt for mange juletræer og tyndede for kraftigt i de unge bevoksninger.

Der var dog ét sted, hvor han var foregangsmand og det var nobilisdyrkningen, som han opelskede i sin egen planteskole, og prikede i Jiffypotter. Han forlangte flyvende start og plantede dem overalt, hvor jorden var egnet uden indhegninger, og han forlangte af jagtlejerne råvildtet skudt ned til et minimum.

Han havde påbegyndt det allerede i 1924, da han flyttede til Broholm, så i dag var de op til 35 år gamle, og jeg syntes de var kæmpestore. De er ret stormfaste, og lidt skævheder betyder jo ikke noget for klipningen. Alt det blev heldigvis passet af den unge effektive skovfoged Rasmussen, og vi sørgede for ikke at genere hinanden.

En sport for gentlemen

I de 7 år jeg passede det, fik vi ingen storme. Men året efter – i oktober 1967, efter jeg var blevet udskiftet med en yngre mere juletræsbegeistret kollega – væltede mange af de gamle bøge. Der blev raseret slemt i de hårdthuggede nåletræsafdelinger, mens de unge løvtræsbevoksninger og smukke nobiliststykker klarede sig, så der stadig stod en smuk skov, der pyntede lidt på misèren.

Nu erkendte han, at mine advarsler havde været velbegrundede. Jeg blev så en sidste gang inviteret derover for – efter en rundtur i skoven og en elegant frokost på slottet – at nyde hans bedste Chateau Margaux 1928 med hans to døtre og engelske svigersøn.

Skovbrug er en sport for gentlemen – ingen jammer. Tabet blev konstateret med et skuldertræk, som et tab i Monte Carlo, og en skov blev solgt – endda til den nye skovrider.

Planter til: Pyntegrønt & juletræer, skov, læ & vildt.

Barrods- & dækrodsplanter

Peter Schjøtt's Planteskole

7361 Ejstrupholm

Tlf. 75 77 25 52 - Fax. 75 77 31 34

E-mail: p.s@planteskole.dk

Se fremtidens fordele på www.planteskole.dk

Fortsat skovrydning i Amazonas

Hvert år ryddes et areal svarende til Jylland.

I de 12 måneder frem til august 2004 blev der ryddet 26.130 km² skov i Amazonas. Det er et areal lidt mindre end Jylland.

Det er det næsthøjeste tal for årlig skovrydning, og det er en stigning på 6% i forhold til den forrige periode. Oplysningerne stammer fra det brasilianske miljøministerium og er baseret på satellitfotos.

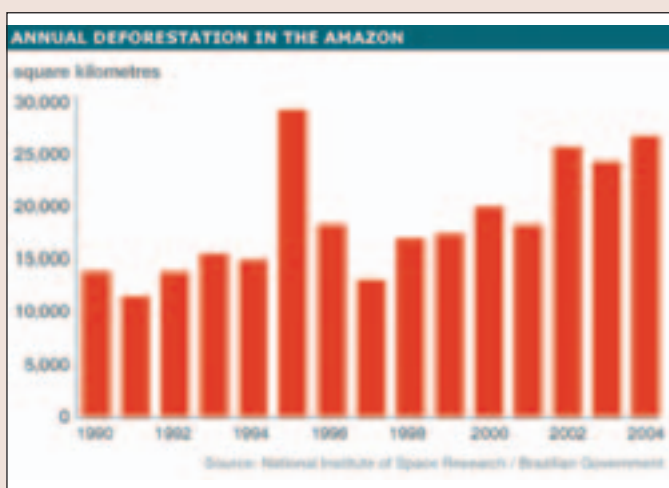
Regeringen peger på at den har øget overvågningen af truede områder og har skabt nogle af de største fredede områder i landets historie. Men 2/3 af rydningen skete i maj og juli 2004, kort efter at regeringen havde igangsat en meget omtalt plan til 8 mia. kr for at begrænse hugsten.

Kritikere peger på at der afsættes for få ressourcer. I et af de mest udsatte områder, Alta Floresta, er der således 3 skovinspektører til at kontrollere 56.000 km² – 1/3 mere end Danmark – hvor der findes 350 skovningsselskaber.

Skoven ryddes for at blive brugt til landbrug. Først og fremmest dyrkning af soyabønner som eksporteres til Kina og Europa hvor det bruges til kvægfoder. Brasilien er blevet verdens største producent af soya, og soyaeksporten var sidste år med til at give Brasilien et rekordoverskud på handelsbalancen.

Skovrydningen er mest omfattende i delstaten Mato Grosso, op mod Bolivia. Guvernøren i Mato Grosso er selv en af verdens største producenter af soya.

Der er nu ryddet 20 % af regnskoven i Amazonas som er på størrelse med Vesteuropa. Brasilien rummer halvdelen af den regnskov som er tilbage i verden. Skoven skønnes at rumme 1/3 af alle arter af planter og dyr.

Årlig skovrydning i Amazonas i Brasilien 1990-2004. Arealet er fortsat på et højt niveau med stigende tendens.

Virkning af rydning

Når skoven ryddes bliver træerne brændt af, og derved udledes hvert år 200 mio. tons CO₂. Når man hertil lægger Brasiliens afbrænding af olie og kul bliver landets samlede udledning på 550 mio. tons. Derved bliver Brasilien blandt de 10 største udledere af CO₂ i verden, selv om landet kun har 3% af verdens befolkning.

Forskere fra USA og Brasilien har fundet tegn på at skoven påvirkes af de stigende mængder af CO₂ i atmosfæren. Træerne bruger som bekendt CO₂ til deres vækst, og man kan nu se at hurtigtvoksende træer bliver mere udbredte på bekostning af langsommere voksende. Det kunne umiddelbart medføre at skoven binder mere CO₂, men de hurtigtvoksende træer har samtidig ved af ringere rumtæthed.

Skovrydningerne ser også ud til at påvirke nedbøren i skovområderne. Fordampning fra træerne skaber 50-80% af den nedbør som falder over det centrale Brasilien. Forskere fra NASA, det amerikanske rumfartsagentur, har fundet at i den varme årstid er der mindre nedbør og højere temperaturer over områder hvor skoven er væk.

Rydningen af skov i 2003-2004 svarer til 6 fodboldbaner i minuttet

Regnskoven erstattes af savanne og græs som fordamper mindre vand. Det giver færre skyer, som igen gør området mere tørt – en selvforstærkende effekt. Samtidig bliver området mere sårbart over for brande i den tørre årstid.

En tredje effekt er at de fine partikler i røgen fra de mange skovbrande hæmmer dannelsen af skyer og dermed nedbøren. Såvel i Brasilien som i Indonesien har man beskrevet eksempler på at det stort set ikke regner i områder som er indhyllet i røg, mens der falder regn i røgfrie områder ikke langt derfra. Det frygtes nu at effekten af lavere nedbør kan spredes til større områder og derved påvirke landbrugsproduktionen.

Kilder:

www.bbc.com 19.5.05, 16.7.04, 8.4.04, 10.3.04,
www.cnn.com 19.5.05,
Reuters 22.5.05,
www.mongabay.com 14.4.05,
Jyllandsposten 24.5.05

Parker forebygger velfærdssygdomme

Af projektforsker Karsten B. Hansen, Skov & Landskab

Grønne områder reducerer stress. Det skyldes måske at ophold i parker ikke kræver samme form for opmærksomhed som når man arbejder.

Der arbejdes med at udforme parker så de gavner

sundhed så meget som muligt.

Mange hospitaler har lavet "terapi-haver" som bruges til at behandle patienter med stress.

Grønne områder er vigtige når folk skal vælge boligområde. En del af baggrunden er sundheden og ønsket om

at bevæge sig mere og være mere ude.

International forskning har siden 1980'erne påvist at grønne områder har en gavnlig indflydelse på den enkeltes helbred og velbefindende. Naturlige omgivelser reducerer stress, søvnproblemer, muskelspændinger, appetitløshed og depression.

Grønne og blå byrum kan blive afgørende for at forebygge tidens velfærdssygdomme: diabetes type 2, stress og hjerte-, kredsløbssygdomme. (1 – tal henviser til litteraturlisten).

Motion kan flyttes ud i grønne omgivelser og betragtes som en kombination af fysisk aktivitet og naturoplevelser. (Foto fra Frederiksberg Have i København).

Udenlandske erfaringer

En svensk undersøgelse i 2002 viste at jo oftere man besøgte et grønt område, desto færre klager har man om sygdomme der knytter sig til stress. Undersøgelsen antyder at byens grønne rum kan forebygge og lindre stress.

Det viste sig også at jo tættere man bor på et grønt område, jo oftere færdes man i parken: Mennesker som bor meget tæt (< 50 meter) på et grønt område, bruger det i gennemsnit 3-4 gange om ugen. Bor man mere end ca. 800 meter fra et grønt område bruger man det kun ca. 1 gang om ugen (2).

En stor hollandsk undersøgelse viste at der var sammenhæng mellem antallet af grønne områder i et boligkvarter og beboernes selvoplevte stress-niveau. Mange parker i kvarteret betød mindre stress. Konklusionen er at et sammenhængende system af mindre parker er vigtigere for byboernes sundhed end én stor central park (3).

En amerikansk undersøgelse viste at to tredjedele af ældre parkbrugere (over 55 år) er fysisk aktive i forbindelse med ophold i det grønne. De ældre føler at de har et bedre helbred end jævnaldrende ikke-brugere af grønne områder (4).

De udenlandske resultater viser at byens grønne områder ikke bør indgå i byfortætningen (= tendensen til at bygge højere og tættere i eksisterende byer). De grønne områder bør tværtimod gøres mere tilgængelige og nytænkes ud fra sundhedstanker, så de bliver mere attraktive for flere. På den måde kan de være med til at imødegå velfærdssygdomme.

Giver ny livsenergi

Et forskerhold har givet et bud på årsagen til at naturlige omgivelser påvirker menneskets helbred og helse positivt.

På arbejdspladsen og i sociale relationer kræves en styret eller koncentreret opmærksomhed. Den kan være psykisk udmattende hvis den skal opretholdes over længere tid. Denne type opmærksomhed er forbundet til de højere kognitive centre i hjernen som er nogle af de senest udviklede dele af den menneskelige hjerne.

Den psykiske udmattelse kan øges hvis man oplever en kløft mellem forventninger og egen formåen. Det kan f.eks. ske ved at arbejde under tidspress eller med for mange opgaver.

Ophold i naturlige omgivelser

Bolignære grønne områder kan forebygge moderne velfærdssygdomme. (Foto fra Ørstedsparken i København).

kræver ikke at man tænker på kolleger, opgaver, e-mails etc. Derimod har man brug for en mere spontan opmærksomhed. Ved at iagttage f.eks. et lysskær, en blomst eller en guldsmed kan man – for en stund – se bort fra forventninger og krav.

Den spontane opmærksomhed er forbundet til de ældre og 'lavere' dele af hjernen. Det betyder at de højere kognitive centre aflastes, og det er især effektivt i grønne områder (5).

Behandling i det grønne

I en række lande har man undersøgt hvordan man udforme grønne områder så de er mest velegnede til at forebygge sygdomme.

I USA og Storbritannien er der udgivet flere bøger om 'Healing Gardens' og 'Design Recommendations'. I de sidste 20 år er natur og grønne områder i voksende omfang inddraget i forebyggelse og behandling af sygdomme.

I Norge opsamles i øjeblikket erfaringer med 'formgivning af terapeutiske haver' til ældre, bl.a. for demens-ramte (6).

I Sverige er der udgivet flere bøger om natur, haver og ældreomsorg. De indeholder konkrete løsningsforslag til underlag, stiføring, plantevalg osv., og de formidler erfaringer med kombinationen natur og sundhed (7).

I Holland er i 2004 udgivet et kompendium om naturs indflydelse på helbred og helse (8).

I Sverige findes over 30 terapihaver ved hospitaler, behandlingscentre og plejehjem målrettet forskellige pati-

enter. Man er også gået skridtet videre og har gennem et par år inddraget grønne områder i aktiv sygdomsbehandling.

I Alnarp, lidt uden for Malmø, findes en rehabiliteringshave. Her arbejder fysio- og ergoterapeuter, gartnere, landskabsarkitekter og psykologer sammen om langtidssygemeldte stresspatienter.

Kursisterne lider typisk af depression og udbrændthed. Et ophold på 8 til 10 uger betales af a-kassen. 75% af kursisterne opnår et positivt resultat af opholdet (9).

Alnarp terapihave er opdelt i oplevelses- og aktivitetsdele. I en stor del af tiden bestemmer kursisterne selv, om de bare vil være til stede i haven, tage med til kysten, eller deltage mere aktivt i forskellige haveaktiviteter som at så, udplante, klippe eller fodre høns og kaniner.

Potentiale i Danmark

Forskning i 'Natur og sundhed' er indtil videre begrænset i Danmark, selv om man ved at 4 ud af 10 voksne i Danmark er overvægtige, og at mange oplever stress i deres hverdag. Den eksplosionsagtige vækst i antallet af velfærdssygdomme peger mod at nytænke grønne områder og bynære skove.

I et idékatalog som Skov & Landskab (KVL) har udarbejdet for Sundhedsstyrelsen, fremgår det at netop de fysiske rammer er overset når man vil skabe optimale rammer for en fysisk mere aktiv livsstil (10).

Skov & Landskab er i øjeblikket

ved at indsamle data fra en stor landsdækkende undersøgelse som skal belyse befolkningens brug af grønne områder i et sundhedsperspektiv. De foreløbige resultater peger på den samme klare sammenhæng som i den tilsvarende svenske undersøgelse: Jo tættere på et grønt område man bor, jo mere bruges det, og des lavere stress-niveau oplever man (11).

Af andre danske projekter kan nævnes at ved Kirsebærbacken plejecenter i Hillerød sendes hjemmboende demensramte én gang om ugen til en nærliggende naturskole. Med godt resultat (12).

Ved Skt. Hans Hospital i Roskilde tilbydes indlagte psykiatriske patienter at deltage i havearbejde. Ved Rigshospitalet anlægges i år 'Rigets Have' til patienter og ansatte.

I Danmark er temaet 'Natur og sundhed' dog endnu i sin vorden, men grundlaget er sikkert. De udenlandske erfaringer viser at der er store muligheder i at samtænke natur- og sundhedsinitiativer.

Kilder:

- 1 Sundhedsstyrelsen, 2003: Oplæg til national handlingsplan mod svær overvægt. Sundhedsstyrelsen.
- 2 Grahn & Stigsdotter, 2003: Landscape Panning and Stress. Urban Forestry & Urban Planning 2: 1-18. Urban & Fischer Verlag.
- 3 de Vries, 2004: Health Benefits of a more natural Living Environment. In Forestry Serving Urbanised Societies. IUFRO World Series Vol. 14.
- 4 Godbey et al, 1998: The Relation Between Health and Use of Local Parks. National Recreation Foundation, USA.
- 5 Kaplan, 1998: With people in mind: Design and Management of Everyday Nature. Island Press, Washington DC.
- 6 Grefrød, 2002: Eldres liv og hagens visdom. Norges Landbrukshøgskole.
- 7 Feks: Schmidtbauer, 2005.
- 8 Health Council of The Netherlands, 2004: Nature and Health.
- 9 Hjemmesiden www.slu.se.
- 10 Hansen, K., 2005: Fra cykelbarometer til Tarzanjungle. Sundhedsstyrelsen.
- 11 Hansen K. 2005 (in print): Danskernes brug af grønne områder i et sundhedsperspektiv. Skov & landskab, KVL og Fri-luftsrådet.
- 12 Swane, C., 2005: Demens og natur. Syd-dansk Universitetscenter.

Artiklen er en baggrundsartikel for temaet 'Det grønne og sundheden' på udstillingen Have & Landskab der holdes i Slagelse 31. august - 2. september 2005. Se nærmere på www.HL5.dk.

Spiselige insekter – nyt produkt fra skovene

Der er en række lande i Afrika hvor larver af spiselige insekter fra skovene er en vigtig kilde til protein for befolkningen. Og i flere lande får man også indtægter ved at eksportere sommerfuglelarver der lever på træerne.

I Den centralafrikanske Republik er det 85% af befolkningen som jævnlige spiser larver, i Den demokratiske republik Congo er det 70%, og i Botswana mod syd er det hele 91%.

100 gram tørrede larver indeholder 53 % protein, 15 % fedt og 17% kulhydrater. Energiindholdet er omkring 430 kcal/100 gram (svarende til fedt svinekød, spegepølse eller sukker). Insekterne har en højere andel af protein og fedt end oksekød og fisk.

Larverne indeholder også mineraler som kalium, calcium, magnesium, zink, fosfor og jern, samt fire slags B-vitaminer. 100 gram insekter giver mere end det daglige behov for de nævnte mineraler.

Larverne er en integreret del af føden, afhængigt af årstiden, og de spises som en delikatesse. I nogle egne bliver de tørrede larver malet og blandet i grød for at behandle fejlernæring hos børn.

Indsamling af spiselige insekter giver gode indtægter, især for kvinder, fordi der kræves meget lidt kapital når de indsamles med hånden. Larverne sælges på lokale markeder, mens visse arter (bl.a. larver der lever på Sapelli – en vigtig tømmerart) ender på markeder og restauranter i byerne.

Der foregår en livlig handel mellem en række afrikanske lande. Mindre mængder sendes til Europa – fra Den demokratiske republik Congo afsættes hvert år 5 tons tørrede larver til Frankrig og 3 tons til Belgien; eksporten til Belgien har en værdi på 250.000 kr.

Mange sommerfuglelarver lever på friske blade. Selvom træerne ofte laver et nyt hold blade, så kan de svækkes af gentagne angreb. Høst af larver bidrager derfor til træernes vækst og virker som en biologisk skadedyr kontrol.

Kilder:

FAO nyhedsside: www.fao.org > Newsroom > News stories > 02004 > 8/11/2004

Paul Vantomme, Daniela Göhler & Francois N'Deckere-Ziangba: Contribution of forest insects to food security and forest conservation: The example of caterpillars in

Central Africa. www.odi-bushmeat.org > Publications > Policy Briefs (vælg nr. 3).

ODI betegner sig som Storbritanniens førende tænketank for international udvikling og humanitære spørgsmål. Målet er at inspirere til og udvikle politikker for at nedbringe fattigdom og udvikle bæredygtige samfund i udviklingslande. Se www.odi.org

ODI har bl.a. et projekt hvor man foretager en kontrolleret udnyttelse af kød fra vilde dyr i tropiske skove til gavn for den lokale befolknings ernæring. Se www.odi-bushmeat.org

Billigere bilforsikring

GF FORSIKRING

GF - Dansk Skovbrug

Torvet 11

4990 Sakskøbing

Tlf. 54 70 77 84

klub129@gf-forsikring.dk

www.gf-forsikring.dk

LOMA KOMPOSTERE

Slaglemaskiner i 3 størrelser til neddeling af alt grønt affald

- Stor kapacitet
- Lav vedligeholdelse
- Til traktor / egen motor
- Håndføddning / maskinlæsning

MASKINFABRIKKEN

LOMA

Lyngvejen 14, 4350 Uggerløse
Tel. 5918 8520, www.loma.dk
Kan afvise forhandler

Biomasse i Give

Give Fjernvarme har nu fået lov at lave en ny stor kedel til at fyre med biomasse. Der er ikke længere krav om at de skal aftage naturgas.

Sagen startede for godt et år siden, hvor Give Fjernvarme besluttede at installere et flisfy, fordi det kunne give hver forbruger en besparelse på 2.300 kr om året. Energistyrelsen krævede imidlertid at mindst 90% af energien i den nye kedel skulle komme fra naturgas. Varmeværket søgte derfor Energitilsynet om dispensation fra dette krav.

Nu er sagen behandlet i Energi-klagenævnet som har ændret tilsynets afgørelse. En af begrundelserne er at den oprindelige afgørelse blev truffet ud fra en "forudsættningsskrivelse" som ikke har været offentliggjort i Statstidende og derfor ikke er juridisk gyldig.

Nu vil varmeværket søge om at få det nye anlæg godkendt hos kommunalbestyrelsen. Det vil næppe give problemer, for kommunen gav en principgodkendelse allerede i januar 2004.

Der er mange steder i landet hvor man har haft en tilsvarende kamp mellem biomasse og naturgas, og det er ofte gassen der har vundet. Det er dog ikke sikkert at afgørelsen i Give kan få betydning andre steder i landet. For det er hverken økonomiske eller tekniske argumenter som har sendt flis ind i kedlerne – men en juridisk fodfejl.

Kilder: Dansk BioEnergi april 2005;
Skoven 4/04, s. 191

Luftfoto af stormramte skove

I øjeblikket bliver alle stormfaldsramte ejendomme luftfotograferet. De oprettede ortofoto bliver herefter lagt på internettet i den takt de udarbejdes. De første foto lægges på nettet den 1. juli, og de sidste den 1. august.

Skovforeningen vil senere orientere om hjemmesideadressen.

En række værktøjer kan bruges på de nye luftfoto. For eksempel kan man indtegne stormfaldsarealer (polygonpunkter), og herefter beregnes areal og omkreds (hegnslængde) automatisk. Billederne har så høj opløsning at man kan se elementer ned til 20 x 20 cm.

Også foto fra 2004 bliver tilgængelige til sammenligning.

Hans M. Hedegaard

NOVOPAN

- Danmarks førende producent af spånplader, BODEX-krydsfiner samt VIBOPAN-paneler til væg- og loftbeklædning.

Hertil KØBER vi bl.a. NÅLETRÆ i forskellige længder, soldet/usoldet savværksflis.

Yderligere oplysninger ved henvendelser til vort skovkontor
tlf. 89 74 74 38,
fax 89 74 74 73.

NOVOPAN

NOVOPAN TRÆINDUSTRI A-S

Pindstrup
DK-8550 Ryomgård
Tlf. 89 74 74 74
Fax 89 74 75 76

SKOVBRANDFORSIKRING

DANSK PLANTAGEFORSIKRING

forsikrer mod **brandskader** i skove og plantager

Genplantningsforsikring

Dækker udgiften til oprydning og genplantning af brændte arealer.
Årlig præmie 4,80 kr. pr. ha. Maks. erstatning 28.000 kr. pr. ha. Indskud ved nytegning 10 kr. pr. ha. dog minimum 100 kr. Årlig grundpræmie 100 kr. pr. forsikring.

Træværdiforsikring

Dækker brændte bevoksningers træværdi. Årlig præmie 6 kr. pr. ha. Maks. erstatning 25.000 kr. pr. ha. Ejer beholder resterende træværdi.
Bemærk. Efter år med kun små brandskader reduceres præmierne (excl. grundpræmien) for både genplantnings- og træværdiforsikring med en **årsrabat på indtil 75%**.

Tillæg til træværdiforsikring

Udvidet erstatning for brændte arealer med juletræer og pyntegrønt.

Dansk Plantageforsikring

Gl. Randersvej 2 · 8800 Viborg · tlf. og fax 86 67 14 44 · mandag-fredag kl. 10-14
www.skovbrand.dk

Dansk Plantageforsikring er et gensidigt forsikringsselskab, som ejes af forsikringstagere. Selskabet styres af et repræsentantskab, som vælges blandt de godt 2300 forsikringstagere.

Grøn helse i 150 år

Af Ib Asger Olsen, formand for
Have & Landskabsrådet

Parkens betydning for sundheden var grundlaget for bl.a. Central Park i New York, Bispebjerg Hospital og Hornbækhus.

Der synes at være en klar sammenhæng mellem byernes udvikling og ønsket om kontakt med naturen.

Jorddyrkeren var tidligere i kamp mod naturen. I dag bor de fleste i byer, hvor de har behov for naturkontakt og naturoplevelse. Bymennesker trives bedre og stresser af når de opholder sig i grønne miljøer.

Mange bysamfund har anlagt haver, parker og skove efter at byerne voksede som følge af industrialismen i midten af 1800-tallet. Jeg vil her vise tre markante eksempler på at der er anlagt grønne miljøer i byerne, selv om man manglede videnskabelige begrundelser dengang de blev anlagt:

- De første byparker (Central Park i New York, etableret 1858-63)
- De 'grønne' hospitaler omkring år 1900 (Bispebjerg Hospital, etableret 1908-13)
- De grønne storkarréer (Hornbækhus opført 1922-23)

Central Park

Den store indvandring til New York fra 1830'erne og frem medførte at der i 1850 boede over 500.000 i den sydlige ende af Manhattan. De levede i støjende, kaotiske kvarterer, kun med kirkegårde som rekreative områder.

For at forbedre forholdene havde byen i 1856 købt 337 ha ubebygget land nord for den tætte bebyggelse. I 1857 blev der udskrevet en konkurrence som Frederick Law Olmsted og Calvert Vaux vandt.

Central Park i New York var tænkt som en modvægt til storbyens nedbrydning af menneskets moral, helbred og frihed. Parken ligger i dag som en oase midt på den tætbebyggede halvø Manhattan. Foto: Ib Asger Olsen.

Olmsted var en selvlært mand på 36 år. Efter studier i Europa var han blevet stærkt optaget af tidens sociale og sanitære diskussioner. Man opfattede natur som helbredende – den kunne forene krop og sjæl og være en modvægt til storbyens nedbrydning af menneskets moral, helbred og frihed.

Parker som en form for stiliseret natur var løsningen på dette store problem. I 1870 skrev Olmsted stolt om Central Park som stedet hvor lægerne anbefalede syge at tage hen hver dag.

Jens Jensen brugte også sundhedskriteriet som begrundelse for udvidelsen af Chicagos parker i 1904.

Stedet for den kommende Central Park var præget af både klippeterræn og vandlidende sump. Der blev igangsat omfattende anlægsarbejder hvor klipperne blev fremhævet og sumpen blev opdelt i søer og enge i et naturpræget design, kædet sam-

men af mange hjemmehørende plantearter. Kun promenaden –The Mall – blev et tydeligt formet landskab.

Byens geometriske vejnet fortsætter gennem parken som forsænkede veje under gangbroer. På den måde hæmmer parken ikke byens trafik i synderlig grad.

Parkens etablering og drift har gennem tiden været genstand for megen politisk diskussion – som i mange andre tilfælde. Olmsted forlod bittert opgaven i 1877. Driften var elendig i den første tredjedel af 1900-tallet, og først med parkchefen Robert Moses kom der i 1934 orden på driften.

I 1980 blev Central Park fredet, og en lang restaureringsproces er i gang.

Bispebjerg hospital

Ved byggeriet af hospitaler i sidste halvdel af 1800-tallet og omkring århundredskiftet, var sundheds-

aspektet fremherskende. Man lavede frodige haverum imellem 2-3 etages pavilloner.

I København gjaldt det Kommune-hospitalet, som blev bygget 1859-63. Og ikke mindst Bispebjerg Hospital fra 1913, bygget af Martin Nyrup med Edvard Glæsel som landskabsarkitekt. Bygningerne er koblet sammen med underjordiske gange.

Pavillonerne er placeret omkring en akse op ad Bispebjerg bakke med sydvendte sengestuer vendt imod frodige haverum. Havekarakteren er stadig meget karakteristisk for Bispebjerg Hospital.

Denne intuitive fornemmelse for at nærkontakt med planter og natur forkorter sygdomsperioden er der nu videnskabeligt belæg for. Men den forsvandt i efterkrigstidens hospitaler – i København med Rigshospitalet, Glostrup og Herlev sygehuse som eksempler. Her blev der lagt vægt på rationelle personalefunktioner frem for patienternes oplevelse af den helbredende natur.

Først med Hvidovre Hospital, bygget 1968-75, anlægges man igen haver i forbindelse med sengestuerne som middel til at fremme sundheden.

Hornbækhus

I 1920-erne sker der en nyorientering i boligbyggeriet fra snævre usunde karrégårde til grønne storkarréer med lys og luft. Det var en følge af Socialdemokratiets voksende indflydelse og en voksende bevidsthed hos arkitekterne om den almindelige borgers livsforhold.

Det er igen sundhedsaspektet som er på banen, og her altså i forhold til menneskers hverdagsmiljø.

Der bliver i 20-erne bygget en række markante storkarréer, især i København. Eksempler er Hornbækhus fra 1920-21 (på Nørrebro), Classenshave fra 1925 og Solgården fra 1931 (begge Østerbro). Her får karréens friareal stigende status som rekreativt opholdsareal. Boligerne fra 20-erne og 30-erne er blevet betegnet som en guldalder i dansk boligbebyggelse.

Hornbækhus fra 1920-21 med Kay Fisker som arkitekt og G.N. Brandt som havearkitekt er et markant eksempel på det nye paradigme for boligmiljø. Karréen er opført i klassisk stil med stor regelmæssighed i udtrykket. Der er stadig bagtrapper med let adgang til den grønne have, men disse bagtrapper forsvinder efterhånden med 30-ernes stokbebyggelser.

Sundhedsaspektet var fremtrædende da Bispebjerg Hospital blev opført. Hospitallet er opdelt i et større antal pavilloner med små parkområder imellem. Stort set alle patienter har udsigt til noget grønt fra sygestuen.

Hornbækhus fra 1920-erne rummer et stort indre gårdrum der giver fred og ro. Man hører intet til de stærkt befærdede gader (Ågaden og Borups Alle) på begge sider af ejendommen.

Haven er klart opdelt i zoner. Der er en servicevej langs bygningerne, derefter en zone med tørregårde og legepladser, og i midten en stor græsplæne omgivet af blomsterbede og træer.

Kilder:

Tishler, W. (1989): American Landscape Architecture.

Lind, O. Lund AM. (1996): Arkitektur guide København.

Olsen, I.A. (1981): Boligbebyggelsens friarealer. Landskab 7&8, 1981. www.centralpark.org

Artiklen er en baggrundsartikel for temaet 'Det grønne og sundheden' på udstillingen Have & Landskab der holdes i Slagelse 31. august - 2. september 2005. Se nærmere på www.HL5.dk.

Danske forbrugeres betalingsvilje for certificerede træprodukter

Af Jacob Ladenburg 1) og Louise Martinsen 2)

Forbrugere er blevet spurgt hvor stor merpris de vil betale for to træprodukter fremstillet af certificeret træ.

Svarene viser at forbrugere er villige til at betale mere. Det er straks sværere at bestemme hvor stort beløb de vil betale.

Når man skal markedsføre et produkt vil man bl.a. overveje hvad det er forbrugerne lægger vægt på. Hvilke egenskaber er afgørende for at de køber produktet?

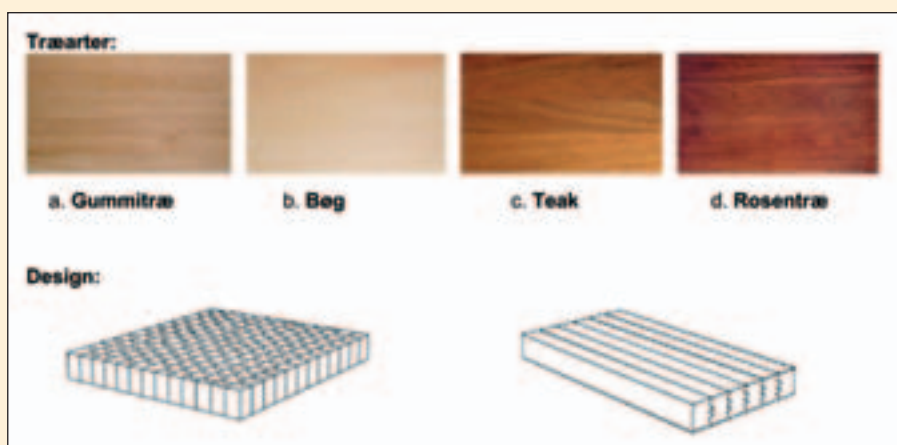
Ved et træprodukt kunne en sådan egenskab være, om træproduktet kommer fra en skov, der er certificeret eller ej. Emnet er interessant, fordi certificeret træ endnu ikke indgår i alle dele af det danske træmarked. Derfor kan det være svært at gennemskue om danske forbrugere vil betale mere for certificerede træprodukter i forhold til ikke certificerede produkter.

I denne artikel præsenteres resultaterne fra en undersøgelse af danske forbrugeres præferencer og betalingsvilje for certificerede træprodukter.

Dette emne kan undersøges på flere måder. Siden starten af 1970'erne har særlig marketingsøkonomer benyttet forskellige metoder baserede på interviews (*Conjoint Analysis*) til at skønne hvor meget forbrugere vil betale for diverse produkt egenskaber, også kaldet *attributter* (Green & Rao,

Toilet papir		
Egenskaber	Beskrivelse af egenskabsniveauer	Antal niveauer
Blødhed	Middel blødt / Blødt / Meget blødt	3
Genbrug	Nyt papir / Genbrugspapir	2
Antal Lag	2 lag / 3 lag	2
FSC certificeret	Ikke certificeret / certificeret	2
Priser kr.	9 / 13,25 / 17,50 / 21,50 / 25,75 / 30,00	6

Skærebrætter		
Egenskaber	Beskrivelse af egenskabsniveauer	Antal niveauer
Træarter	Gummitræ / Bøg / Teak / Rosentræ, se foruden	4
Design	Lodrette / vandrette stave, se foruden	2
FSC certificeret	Ikke certificeret / certificeret	2
Priser kr.	100 / 165 / 230 / 295 / 360 / 425	6

Oversigt over de egenskaber som svarpersonerne skulle tage stilling til. Figuren omfatter to træprodukter – toilet papir og skærebrætter. For to af egenskaberne under skærebrætter er egenskaberne vist nederst.

1971, Green & Srinivasan, 1978).

I gennem tiden er disse metoder videreudviklet til en række metoder inden for miljøøkonomi kaldet *Attribut Baserede Metoder (Attribute-Based Valuation Methods)* (Holmes & Adamowicz, 2003). Teorien bag disse metoder er, at forbrugere ikke vurderer et produkt (bil, rejse, madvarer osv.) som en helhed, men derimod ud fra dets egenskaber (Lancaster, 1966; Rosen, 1974). Det vil sige at jo

mere attraktive egenskaber produktet har, jo mere efterspørges produktet og omvendt.

Undersøgelsen

I denne undersøgelse blev der anvendt den såkaldte *Attribut baserede Betinget Rangordningsmetode (Conjoint Ranking Method)*. Ved denne metode præsenteres en gruppe svarpersoner for 3 eller flere hypotetiske produkter. Produkterne kendetegnes

1) Fødevarøkonomisk Institut, Afdeling for miljø og regional udvikling, mail: jala@kvl.dk

2) Danmarks Miljøundersøgelser, Afdeling for Systemanalyse, mail: lom@dmu.dk

ved en række særlige egenskaber, der iblandt også en pris, som systematisk varierer produkterne i mellem.

Svarpersonerne rangordner så produkterne fra det som de bedst kan lide, til det som de mindst bryder sig om, således at der fås en komplet rangordning. Ud fra folks rangordning kan man så skønne *betalingsviljen* – hvor meget de vil betale – for de enkelte egenskaber. (Beggs et al. 1981).

For at skønne danske forbrugeres betalingsvilje for certificerede træprodukter blev der sendt 2 x 450 spørgeskemaer ud til et tilfældigt udvalg af danskere. De 450 af svarpersoner fik sammen med spørgeskemaet tilsendt en folder fra FSC om certificering. De andre 450 svarpersoner fik kun en kort beskrivelse af certificering, som klargjorde, at certificeret træ kom fra bæredygtig drevne skove.

Af de i alt 900 spørgeskemaer blev 397 blev returneret, og heraf kunne 354-364 bruges. Det svarer til en svarprocent på cirka 40%, hvilket anses som godt for en undersøgelse af denne type.

I spørgeskemaet blev svarpersoner bedt om at vurdere 3 forskellige træprodukter; toiletteppe (6 ruller), skærebretter og bordplader. I denne artikel vises resultaterne om betalingsvilje for to produkter – certificeret toiletteppe og skærebretter.

Figuren viser de produktbeskrivelser, der blev anvendt i undersøgelsen. Det fremgår at toiletteppe kendetegnes ved 5 egenskaber: Blødhed, indhold af genbrugspapir, antal lag, certificering og pris for en pakke. For disse egenskaber kan man vælge mellem et antal niveauer, henholdsvis 3, 2, 2, 2 og 6 niveauer.

Tilsvarende beskrives skærebretterne ved 4 egenskaber: Træsart, mønster, certificeret og pris. Her kan der vælges mellem hhv. 4, 2, 2 og 6 niveauer.

Resultater

For at sikre en vis gyldighed i resultaterne, er de udledte betalingsviljer baseret på de rangordninger, hvor svarpersonerne har angivet et sikkerhedsniveau på 7 eller derover (på en skala fra 0 til 10) i deres rangordning.

I tabel 1 er vist de udledte betalingsviljer for certificeret toiletteppe og skærebretter.

Toiletteppe

Det fremgår at svarpersonerne var villige til at betale mellem 7,76 og

Tabel 1. Model for betalingsvilje for toiletteppe og skærebretter – hvor stor merpris vil forbrugeren betale?

Egenskab	Betalingsvilje (kr)
Certificeret toiletteppe	7,76 - 13,86
Certificeret skærebret	65 - (580)
- og modtaget FSC-folder	302,37

13,86 kr mere for certificeret toiletteppe i forhold til ikke certificeret toiletteppe. Betalingsviljen skal ses i forhold til salgspriser på en pakke toiletteppe på mellem 9 og 30 kr.

Beløbet afhænger af hvor meget tid de havde brugt på at udfylde spørgeskemaet. De svarpersoner, der havde brugt færre end 16 minutter på spørgeskemaet var villige til at betale en merpris på 7,76 kr. De som havde brugt mere end 15 minutter, ville betale 13,86 kr ekstra.

Skærebretter

Betalingsviljen for certificerede skærebretter er noget højere og strækker sig over et større interval af betalingsviljer. Dette interval afhænger igen af den tid som svarpersonerne har brugt på at udfylde spørgeskemaet.

De svarpersoner som havde brugt mindre end 30 minutter var villige til at betale mellem 65 og 138 kr, alt afhængig af hvordan man udleder den model som ligger bag betalingsviljen. Betalingsviljen skal ses i forhold til salgspriser på mellem 100 og 425 kr.

De svarpersoner der havde brugt mere end 30 minutter vil betale mellem 571 og 580 kr. Disse tal er så højt sat, at det anses som meget sandsynligt at svarpersonerne har været strategiske i deres svar (de har svaret det som anses for "korrekt") – eller de har ikke taget spørgeskemaet alvorligt.

Det vurderes derfor, at betalingsviljen for skærebretter af certificeret træ reelt er mellem 65 og 138 kr.

Information

Halvdelen af svarpersonerne havde som nævnt fået en FSC-folder om certificering.

For toiletteppet var der ikke nogen forskel på betalingsviljen om svarpersonerne havde modtaget en FSC-folder eller ej.

For skærebretterne var der en forskel. De svarpersoner, som havde modtaget en FSC folder, ville betale cirka 300 kr mere end de svarperso-

ner, som kun fik den korte information om certificering. Det vurderes dog, at disse svarpersoner har tillagt informationen i FSC-folderen for stor vægt i forhold til en rigtig markedsituation. Informationsværdien derfor er noget overvurderet (biased).

Ikke desto mindre antyder effekten, at information omkring certificering kan have stor betydning for forbrugernes præferencer og efterspørgsel for certificeret træ.

Konklusion

Samlet set kan det konkluderes, at svarpersonerne har udtrykt en positiv efterspørgsel på certificeret træ i forhold til ikke-certificeret træ. Dette antyder, at der er en latent efterspørgsel på certificerede træprodukter i Danmark.

Størrelsen af de betalingsviljer der fremgår af undersøgelsen, må dog nok anses for at være i den høje ende af hvor stor merpris, det kan forventes danske forbrugere vil betale for at få træprodukter, der kommer fra certificerede skove.

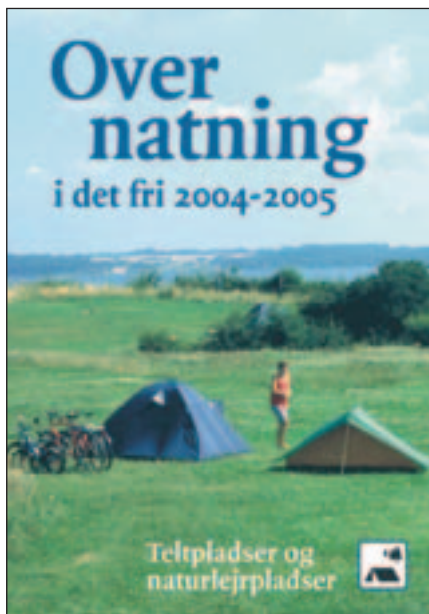
Referencer

- Beggs, S.; Cardell, S. and J. Hausman (1981): Assessing the Potential Demand for Electric Cars, *Journal of Econometrics*, Vol. 17(1), pp. 1-20.
- Green, P. E. and V. R. Rao (1971): Conjoint Measurement for Quantifying Judgmental Data, *Journal of Marketing Research*, Vol. 8 (August), pp. 355-363.
- Green, P. E. og V. Srinivasan (1978): Conjoint Analysis in Consumer Research: Issues and Outlook, *Journal of Consumer Research*, 5(September), pp. 103-123.
- Holmes, T. P. & W. L. Adamowicz (2003): Attribute Based Methods in Champ, P. A; Boyle, K. & T. C. Brown (eds): *A Primer on Nonmarket Valuation*. Kluwer Academic Publishers. Dordrecht. 2003.
- Ladenburg, J. and L. Martinsen (2004): Danish Consumers' Willingness to Pay for Certified Wood Products- A Contingent Ranking Study, *Papers from Department of Economics and Natural Resources. Social Science Series. No. 14*, the Royal Veterinary and Agricultural University, Denmark

- Lancaster, K. J. (1966): A New Approach to Consumer Theory, Journal of Political Economy, Vol. 74 (2), pp. 132-157.
- Rosen, S. (1974): Hedonic Prices and Implicit Markets: Product Differentiation in Pure Competition, Journal of Political Economy, Vol. 82(1), pp. 34-55.

Denne artikel er et kort resume af artiklen "Viden, Værdier og Betalingsvilje for Certificerede Træprodukter", som kommer i DST 2005.

For en nærmere gennemgang af både teori og selve undersøgelsen henvises derfor til artiklen eller til baggrundsrapporten "Danish Consumers' Willingness to Pay for Certified Wood Products – A Contingent Ranking Study" (Ladenburg & Martinsen, 2004).

Bogen om naturlejrpladser koster 98 kr.

750 teltpladser

Friluftsrådet har lavet en ny oversigt over primitive lejrpladser "Overnatning i det fri 2004-05". Der er nu mere end 750 pladser med i ordningen.

Det koster maksimalt 15 kr. pr. person at overnatte på en teltplads. På de fleste pladser er der bålplads og adgang til bad og toilet i nærheden. Hver fjerde plads er tilgængelig fra vandsiden.

"Overnatning i det fri 2004-05" er på 128 sider. Den sælges bl.a. hos boghandlere, turistbureauer, Dansk Cyklist Forbund, De Frie Fugle og Dansk Vandrelaug.

Mere information kan findes på www.teltpladser.dk, hvor man også kan bestille bogen samt se de sidste nye pladser.

"Overnatning i det fri 2004-05" er udgivet af Friluftsrådets ERFA-gruppe for primitive overnatningspladser. I gruppen sidder: Friluftsrådet, Skov- og Naturstyrelsen, Amterne i Danmark, De Frie Fugle, Dansk Cyklist Forbund, Børne- og Ungdomsorganisationernes Samråd, Dansk Vandrelaug, Campingrådet, Dansk Forening for Rosport og Dansk Islandshesteforening.

AHWI GRENKNUSERE og RODFRÆSERE

Effektive – også i juletræskulturer

Grenknuser type FM500-2000

- Knusning af skrottræer i spor
- Knusning af enkelte rækker
- Knusning af stubbe i kørsel
- Knusning af hele stykker

Rodfræser type RFL700-2000

- Effektiv ved omlægning til ny kultur eller tilbage til landbrugsjord
- Sønderdeler stubbe op til 30 cm i én arbejds gang
- Arbejdsdybde op til 30 cm i én arbejds gang

Begge maskiner fås i forskellige arbejdsbredder og størrelser, og til traktorer med en ydelse fra ca. 100 HK op til 400 HK.

For nærmere oplysninger kontakt:

Wirtgen A/S · Taulov Kirkevej 28 · 7000 Fredericia
Tlf. 75 56 33 22 · Fax 75 56 46 33 · e-mail: wirtgen@wirtgen.dk

April 2005

April gav omkring 2/3 af den normale nedbør. Der kom dog meget lidt på Sjælland.

Temperaturen blev 2 grader over normalen. Der er målt frost på næsten alle stationer, ned til 2-5 gr. frost mange steder i uge 16.

April blev som helhed tør med lav nedbør, høj temperatur, tør vind fra øst og mange solskinstimer.

Maj har på landsplan givet 13 mm mere nedbør end normalen – mest i Jylland. (Uge 22 i starten af juni har i øvrigt givet 35 mm).

Temperaturen svarer som helhed til normalen. Lørdag d. 28. blev det mange steder 27-30 gr., højest i Sønderborg med 30,7 gr. Det er det højeste der er målt i maj i 58 år. Det er dog langt fra rekord – i perioden 1880-1947 er der 8 gange målt højere temperaturer i maj.

I uge 20 (især 19. maj) er der 2 steder målt frost, og 13 steder under +2 gr., dvs. med risiko for nattefrost på udsatte steder (der er i alt 31 stationer).

Nedbør, mm	April		Maj
	Målt	Normal	Målt
Amt			
Nordjyllands	21	38	63
Viborg	26	40	64
Århus	26	38	60
Vejle	44	45	74
Ringkøbing	34	43	66
Ribe	45	45	77
Sønderjyllands	45	45	68
Fyns	27	38	40
Vestsjællands	17	36	45
Nordøstsjælland	10	39	54
Storstrøms	16	39	42
Bornholms	4	37	44
Lands gennemsnit	29	41	61

Temperatur°C	April		2/5-30/5
	Målt	Normal	Målt
Middel	7,7	5,7	10,8
Absolut min.	-1,3		2,0
Absolut max.	18,6		26,1
Antal soltimer	221	162	201
Antal frostdøgn	3,3	6,6	0,1
Antal graddage	281	309	175

Vindstyrke hyppighed, %, større end eller lig:

	Målt	Normal	Målt
Styrke 6 (hård vind)	4	8	4
Styrke 8 (hård kuling)	0	1	0
Styrke 10 (storm)	0	0	0
Hyppigste vindretninger	Ø, SV	V, Ø	V

DERES LEVERANDØR AF GRØNNE LØSNINGER

ReTec

NYHED

VANDAELE

Vi har fået forhandling af VANDALE skivehuggere, grenknusere samt rodfræsere. Maskinerne leveres i flere forskellige modeller.

Det betyder, at vi i vores sortiment nu tilbyder flishuggere på op til 1 meter i diameter.

Mød os på Have & Landskab Messen samt på Langesø Messen.

HEM 360 ZA flishuggeren fra JENZ sammensat med traktor og tipvogn udgør en meget mobil enhed. Yderligere er føreren sikret et fremragende arbejdsudsyn, da kranen er monteret på siden og flishuggeren monteret under bagruden.

Se www.retec.dk eller ring på tlf.: 74 56 81 06

GRØFTER!

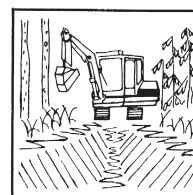
40 41 62 44

Den direkte forbindelse til perfekt grøftarbejde.

Lille effektiv maskine. – Skovl med anlæg til almindelige grøfter. – Rabatskovl til dybe grøfter samt grøfter i blødt terræn. – Desuden skovle på 300, 360, 500 og 1600 mm. – Til dræn, vand og planering!

ENTREPRENØR

JOHAN PEDERSEN

- Gravning af nye grøfter
- Gravning til vandrør
- Nedlægning af rør i overkørsler
- Rensning af grøfter
- Gravning til dræn
- Planering af mindre veje samt spor

HØJ KVALITET
FAST METERPRIS

ANBÆKVEJ 10
8450 HAMMEL - 86 96 29 10
BIL TLF. 40 41 62 44

STIHL®

FS 250 Kratrydder

Stor og kraftig kratrydder med ElastoStart og antivibrations-system. Brugervenlig betjening - start, drift og stop aktiveres i håndtaget. Langtids luftfilter-system med kompensator.

Leveres med trimmerhoved AutoCut 25-2, savklinge mejsel-tand ø 200-24, bæresele samt beskyttelsesbriller.

Normalpris Kr. 4.396,-

40 cm³ • 2,2 hk • 6,7 kg

Kr. **3.596,-** Excl. moms

**SPAR
800,-**

Alle priser er excl. moms. Tilbud gældende t.o.m. 31.08.2005

www.stihl.dk eller tel: 3686 0500 oplyser nærmeste forhandler

Maskinel magasinpost

Id-nummer
42389

Afsender
PortoService ApS
Hjulmagervej 13
9490 Pandrup

Adresseændringer:
Kontakt Dansk Skovforening
lin@skovforeningen.dk - tlf.: 33 24 42 66

